

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ  
«ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА АКАДЕМІЯ ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО»

Факультет богословських і гуманітарних наук

Кафедра богослов'я

УДК 271.4-(477)-558.6-274.4-9

Ш96

**ШУМИЛО Олег Богданович**

**ПРОЦЕДУРИ БЕАТИФІКАЦІЇ ТА КАНОНІЗАЦІЇ В УГКЦ: ІСТОРИЧНІ  
ОСНОВИ ТА СУЧАСНЕ РЕГУЛЮВАННЯ**

Магістерська дипломна робота  
на здобуття освітнього ступеня магістра  
за освітньо-професійною програмою «Богослов'я»  
спеціальності 041 «Богослов'я»  
галузі знань 04 «Богослов'я»  
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

Науковий керівник  
магістерської дипломної роботи:  
кандидат наук з богослов'я,  
доцент, доцент кафедри богослов'я  
Чорненко А. В.

м. Івано-Франківськ—2026 р.

## ЗМІСТ

|                                                                                                   |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ .....                                                                   | 4  |
| ВСТУП.....                                                                                        | 5  |
| <br>РОЗДІЛ 1. КАНОНІЧНЕ ПРАВО ТА ВИЗНАННЯ СВЯТОСТІ В УГКЦ:<br>ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ .....          | 11 |
| 1.1. Канонічні засади культу святих у християнській традиції .....                                | 11 |
| 1.2. Беатифікаційно-канонізаційні процеси в Київській митрополії (XIV–XVIII століття) .....       | 23 |
| 1.3. Вплив унійних процесів на канонізаційні практики .....                                       | 34 |
| 1.4. Особливості визнання святості в УГКЦ у XX – початку XXI століття .....                       | 39 |
| <br>РОЗДІЛ 2. КАНОНІЧНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ<br>БЕАТИФІКАЦІЇ ТА КАНОНІЗАЦІЇ В УГКЦ.....   | 45 |
| 2.1. Норми канонічного права щодо беатифікації та канонізації в Католицькій Церкві.....           | 45 |
| 2.2. Регулювання даних процесів у Кодексі Канонів Східних Церков .....                            | 53 |
| 2.3. Ватикан та його роль у беатифікаційних і канонізаційних справах УГКЦ .....                   | 61 |
| 2.4. Процедурні особливості беатифікації та канонізації в УГКЦ .....                              | 66 |
| <br>РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ КАНОНІЗАЦІЙНОГО<br>ПРАВА В УГКЦ.....                   | 72 |
| 3.1. Аналіз сучасних беатифікаційних процесів в УГКЦ .....                                        | 72 |
| 3.2. Юридичні виклики у визнанні святості .....                                                   | 80 |
| 3.3. Вплив суспільно-політичних факторів на беатифікаційні процеси .....                          | 85 |
| 3.4. Перспективи розвитку канонічного регулювання беатифікаційних і канонізаційних процесів ..... | 90 |

|                                  |    |
|----------------------------------|----|
| ВИСНОВКИ .....                   | 95 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ..... | 98 |

## ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

Ст. – століття

Кан., канн. – канон, канони

ККСЦ – Кодекс канонів Східних Церков

О., о. – отець (священик)

РСР – Рада у справах релігій

С., с. – сестра (черниця)

УГКЦ – Українська Греко-Католицька Церква (офіційна назва з 1991, у період 1772–1991 – Греко-Католицька Церква)

ЧСВВ – Чин Святого Василя Великого, або Отці Василяни

Р., р. – рік

Рр., рр. – роки

Св., св. – святий

## ВСТУП

У вступі роботи визначено:

**Актуальність дослідження:** Актуальність теми дослідження процедури беатифікації та канонізації в Українській Греко-Католицькій Церкві зумовлена зростанням інтересу до духовної спадщини та історичних постатей, які вплинули на формування релігійної ідентичності українського народу. У контексті відродження УГКЦ після десятиліть переслідувань у XX столітті, питання канонізації постає як важливий інструмент збереження та популяризації свідчень віри й жертвності. Дослідження історичних основ та сучасного регулювання даних процедур дозволяє глибше зрозуміти місце УГКЦ у вселенській спільноті, сприяє адаптації канонічних норм до потреб сучасного суспільства та забезпечує збереження автентичних традицій. Тема також є актуальною для пошуку духовних орієнтирів у часи секуляризації та викликів, пов'язаних із глобалізацією, адже святі є прикладом морального взірця та джерелом натхнення для віруючих усіх поколінь.

Ця магістерська дипломна робота, присвячена проблемі «Процедури беатифікації та канонізації в УГКЦ: історичні основи та сучасне регулювання» виконується в рамках комплексної теми науково-дослідної роботи кафедри богослов'я, науково-дослідного інституту родини і капеланства та науково-дослідного інституту канонічного права: «Християнська віра в Бога – парадигма духовних сил людини в кризових ситуаціях сучасного українського соціуму», термін виконання з 01.10.2022 року по 30.09.2026 року (затвердженої рішенням Вченої ради Академії, протокол № 2 від 15.09.2022 року).

Магістерська робота виконана у відповідності до комплексної теми науково-дослідної роботи кафедри богослов'я, науково-дослідного інституту канонічного права та богословських наук: «Богословські аспекти духовного зцілення в контексті кризових ситуацій сучасного українського суспільства»,

термін виконання – з 01 жовтня 2025 р. по 30 вересня 2030 р. (затверджено рішенням Вченої ради Академії, протокол №2 від 19.09.2025 р.).

**Об'єктом** дослідження є процеси беатифікації та канонізації святих в Українській Греко-Католицькій Церкві.

**Предметом** дослідження є історичні та сучасні підходи до процедури беатифікації та канонізації в УГКЦ, а також специфіка регулювання даних процесів у канонічному праві Церкви.

**Метою** дослідження є висвітлення історичного розвитку та сучасних практик беатифікації та канонізації в УГКЦ, аналізуючи їх регулювання у контексті церковних і канонічних норм.

На основі мети було визначено **завдання**:

- здійснити аналіз першоджерел та наукової літератури щодо розвитку процедур беатифікації та канонізації в УГКЦ;
- дослідити історичні основи процесу канонізації в УГКЦ та його розвиток з часів Київської Русі до сучасності;
- охарактеризувати сучасні канонічні вимоги та процедури беатифікації й канонізації в УГКЦ;
- з'ясувати причини й обставини змін у процесах беатифікації та канонізації в різні історичні періоди;
- представити роль Української Греко-Католицької Церкви у збереженні та розвитку традицій беатифікації й канонізації в контексті сучасного церковного права.

**Територіальні межі:** Процедури беатифікації та канонізації в УГКЦ розглядаються в межах територій, що історично належали до Київської митрополії після Володимирового хрещення, включаючи сучасну Україну, а також ті регіони, куди поширювалася діяльність УГКЦ в діаспорі (Канада, США, Європа, Австралія та інші країни).

**Хронологічні межі:** Дослідження охоплює період від Володимирового хрещення Київської Русі (988 рік)<sup>1</sup> до сучасності, враховуючи ключові етапи розвитку процедур беатифікації та канонізації в історичному контексті та їх сучасне регулювання в УГКЦ.

**Методологічну основу** дослідження складають наукові принципи об'єктивності та історизму, а також загальнонаукові методи – аналізу і синтезу, індукції та дедукції, систематизації, узагальнення та класифікації, конкретно-наукові методи – хронологічний, діахронний (періодизації), порівняльно-історичний, мікроісторичного аналізу, біографістики та усної історії; міждисциплінарні методи – статистичний, системно-структурного та структурно-функціонального аналізу тощо.

Зокрема, діахронний метод (періодизації) сприяв послідовному виокремленню й опису етапів розвитку процедур беатифікації та канонізації в УГКЦ у різні історичні періоди. Метод мікроісторичного аналізу допоміг розкрити та дати оцінку окремим епізодам, пов'язаним із беатифікацією та канонізацією окремих постатей, таких як митрополит Андрей Шептицький або новомученики УГКЦ. Біографічний метод сприяв створенню історичних портретів кандидатів на канонізацію, висвітлюючи їхню роль у формуванні духовної та соціальної ідентичності УГКЦ.

**Характеристика матеріалів дослідження.** Первинним джерелом для аналізу є робота Балог П. «Шлях до канонізації»<sup>2</sup>, яка містить основні етапи процесу канонізації та їх тлумачення в контексті сучасної УГКЦ. Важливим ресурсом також є офіційні матеріали УГКЦ, зокрема, стаття «Беатифікаційний процес патріарха Любомира розпочато: що далі?», яка висвітлює сучасний стан беатифікаційного процесу в Українській Греко-Католицькій Церкві.

Серед джерел, що містять загальні огляди беатифікації та канонізації в Католицькій Церкві, можна відзначити статті «Беатифікація та канонізація в

<sup>1</sup> Інститут історії України НАН України. Хрещення Русі (987–989) URL: <https://surl.it/yqzoif> (Дата звернення: 24.04.2025).

<sup>2</sup> Балог П. Шлях до канонізації. Київ, 2019. 5 с. URL: [verbum.com.ua/vpdf-generator/?postID=2872](https://verbum.com.ua/vpdf-generator/?postID=2872) (Дата звернення: 11.10.2024).

традиції Католицької Церкви» (Релігійно-інформаційна служба України), які пояснюють основні богословські та канонічні принципи цих процесів.

Важливим аспектом є використання праць українських дослідників, таких як Бойко Ю., чия книга «Агіографія: Теорія та практика» допомагає зрозуміти ключові підходи до написання життя святих. Роботи Гнатюк Л. «Процедури беатифікації та канонізації: Канонічний аспект» надають детальний аналіз процедур з точки зору канонічного права, а також богословсько-канонічні аспекти висвітлено у книзі Гоцанюк О.

Дослідження також спирається на міжнародні джерела, такі як інструкція «Sanctorum Mater», видана Дикастерією у справах канонізації святих (Dicasterium de Causis Sanctorum), яка визначає порядок проведення єпархіальних розслідувань <sup>3</sup>, та «Motu Proprio Maiorem hac dilectionem» Папи Франциска, яка додає нові критерії до процесу канонізації.

Праці, що описують історичний контекст, такі як книга митрополита Іларіона Київського <sup>4</sup> «Канонізація Святих в українській церкві», дають змогу простежити розвиток практики канонізації у вітчизняній традиції.

Таким чином, дослідження базується на різноманітних джерелах – від офіційних церковних документів до сучасної критичної літератури, що дозволяє всебічно проаналізувати тему беатифікації та канонізації в УГКЦ.

**Наукова новизна.** На основі доступних першоджерел та наукової літератури здійснено комплексне дослідження історичних основ і сучасного регулювання процедур беатифікації та канонізації в Українській Греко-Католицькій Церкві.

У магістерській роботі **вперше:**

---

<sup>3</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). Sanctorum Mater [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>4</sup> Митрополит Іларіон Київський – український церковний діяч, богослов і науковець XX століття. Він досліджував історію та право Української Церкви, обґрунтовуючи її канонічну традицію і значимість.

- введено до наукового обігу окремі неопубліковані матеріали з архівів УГКЦ, зокрема документи, що стосуються беатифікаційного процесу новомучеників ХХ століття;
- здійснено спробу комплексного висвітлення проблеми розвитку процедур беатифікації та канонізації в УГКЦ в контексті історичних змін і сучасних канонічних норм.

**Отримали подальший розвиток теми:**

- висвітлення впливу історичних умов, зокрема унійного періоду та переслідувань ХХ століття, на формування процедур канонізації;
- аналізу ролі Ватикану та східнохристиянської традиції у формуванні сучасного підходу до беатифікації в УГКЦ.

**Удосконалено:**

- висвітлення етапів сучасного канонічного регулювання беатифікаційних і канонізаційних процесів, зокрема їхньої інтеграції в універсальні норми Католицької Церкви.

**Практичне значення роботи** полягає в тому, що зміщені в ній емпіричний матеріал, узагальнення, положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у лекційних курсах з дисциплін «Канонічне право», «Основи християнської етики», «Догматичне богослов'я», «Історія християнства в Україні» та «Історія України», при написанні навчально-методичних посібників, спеціальних праць (монографій, наукових статей, дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів доктора філософії та доктора наук, дипломних робіт за ОР бакалавра та магістра) на тему процедури беатифікації та канонізації в УГКЦ: історичні основи та сучасне регулювання. Дане дослідження стане незамінним ресурсом для духовенства та науковців у розробці програм духовного виховання, що сприятимуть популяризації життя і спадщини святих УГКЦ. Воно допоможе формувати глибше розуміння ролі процедур беатифікації та канонізації в сучасному церковному житті, зберігати духовну спадщину та зміцнювати віру серед вірян у контексті викликів сучасного світу, зокрема

швидких соціальних змін, зростання секуляризації та потреби у духовному оновленні.

**Апробацію результатів дослідження** здійснено під час обговорення результатів підготовки магістерських дипломних робіт на засіданнях кафедри богослов'я та кафедри соціально-гуманітарних дисциплін у 2023-2025 роках, а також на різних наукових конференціях, зокрема публікація за темою: «Історичні основи та сучасні механізми проголошення святих в УГКЦ» в науковому віснику Івано-Франківської академії Івана Золотоустого – «Добрий Пастир».

**Структуру роботи** складають перелік умовних скорочень, вступ, 3 розділи, 12 підрозділів, висновки, перелік використаних джерел і літератури. Основний зміст висвітлено на 83 сторінках, загальний обсяг роботи становить близько 104 сторінок.

## РОЗДІЛ 1.

### КАНОНІЧНЕ ПРАВО ТА ВИЗНАННЯ СВЯТОСТІ В УГКЦ: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ

Канонічне право та визнання святості в Українській Греко-Католицькій Церкві мають глибокі історичні корені, що формувалися під впливом як внутрішніх традицій, так і загальноцерковних норм. Визначальними факторами в цьому процесі стали канонічні правила Католицької Церкви, які регламентували процедури беатифікації та канонізації, а також історичні умови, зокрема періоди політичної залежності та відновлення церковної єдності з Католицькою Церквою. Ці фактори впливали на процедуру визнання святості, визначаючи критерії та етапи канонічного процесу, що були адаптовані до специфіки УГКЦ, зокрема через взаємодію з римським правом і церковною практикою.

#### 1.1. Канонічні засади культу святих у християнській традиції

Історичні витoki культу святих у християнстві мають глибоке коріння, що сягає самого початку християнської ери. Вшанування святих було невід'ємною частиною розвитку ранньої Церкви та її практик, що виникли внаслідок глибокої потреби християн визнати заслуги тих, хто своєю вірою та життям став взірцем для інших <sup>5</sup>. Це почалося відразу після мученицької смерті апостолів і перших <sup>6</sup>

---

<sup>5</sup> Архієпархіальний Вісник. Івано-Франківська архієпархія УГКЦ. URL: <https://ugccif.org.ua/visnyk/> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>6</sup> Беатифікація та канонізація в традиції Католицької Церкви. Релігійно-інформаційна служба України, 2011. URL: [https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi\\_n47103](https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi_n47103) (Дата звернення: 11.10.2024).

християнських мучеників, які через свою відданість Христу здобули священний статус <sup>7</sup>.

У перші ст. після Христового Вознесіння, коли християнство ще не було офіційно визнано в Римській імперії, віруючі стали вшановувати мучеників за їх вірність до кінця. Ці люди не лише постраждали за свою віру, але й своїм життям і мучеництвом стали символами християнської відданості. Після їх смерті християни збиралися на місцях їх поховань, щоб молитися, проводити богослужіння та вшановувати пам'ять про них. Це стало основою раннього культу святих, де вшанування мучеників було поєднане з надією на їхнє заступництво перед Богом. Вже тоді з'явилися перші святкування, пов'язані з пам'яттю святих, які здійснювалися в місцевих громадах.

Згодом, після того як християнство стало офіційною релігією Римської імперії в IV ст., культ святих став набувати все більш офіційного характеру. Святкування пам'яті святих стали регулярними і почали встановлюватися через канонізаційний процес, що визначав, хто з численних християн, що загинули за свою віру, заслуговує на таку честь <sup>8</sup>. Церква почала організовувати святкування на честь святих, визначаючи їхні дати в календарі. Ці дати були важливими не лише для відзначення їхнього життєвого шляху, але й для заохочення віруючих наслідувати приклад святих у своєму власному житті.

Протягом століть цей процес вдосконалювався. Установлення свят на честь святих стало необхідною частиною церковного календаря, що допомагало віруючим організовувати своє духовне життя і направляло їх до глибшого розуміння християнських принципів. Сама Церква відіграла ключову роль у встановленні дат святкувань, яке стало частиною її зусиль у формуванні та поширенні християнського віровчення.

---

<sup>7</sup> Беатифікація та канонізація в традиції Католицької Церкви, С. 15 URL: [https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi\\_n47103](https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi_n47103) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>8</sup> Вегеш М. (ред.). Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви. Т. 1–2 [Electronic resource]. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 392 с. URL: <https://surl.li/hxsmk> (Дата звернення: 24.04.2025).

Таблиця 1.1 - Основні етапи розвитку культу святих у християнстві <sup>9</sup>

| Етап розвитку культу святих | Основні події та дати                                                                                         | Вплив на розвиток християнства                                                                                          |
|-----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ранні століття християнства | Перші мученицькі смерті (апостоли, християнські мученики) та початок вшанування їх пам'яті.                   | Початок вшанування святих, встановлення перших свят на честь мучеників і апостолів.                                     |
| IV століття                 | Офіційне визнання християнства в Римській імперії, розвиток культу святих.                                    | Встановлення свят для вшанування святих через канонізаційний процес, офіційне введення святкувань у церковний календар. |
| VII-VIII століття           | Установлення більш чіткої структури святих у календарі, поширення свят на честь мучеників і церковних діячів. | Розширення культури святкувань святих на всіх рівнях християнських громад.                                              |
| Середньовіччя               | Створення монастирських орденів, зростання чисельності святих.                                                | Збільшення числа святих, розвиток місцевих святкувань, зміцнення духовної єдності через святкування пам'яті святих.     |
| Новий час                   | Розвиток канонізації та створення сучасних календарів свят.                                                   | Формування сучасної системи святкувань і канонізації, яка відповідає сучасним церковним стандартам.                     |

Церква, як охоронець традицій і догматів, взяла на себе важливу місію - встановлювати канони святкувань і розповсюджувати ці традиції серед християн по всьому світу. Цей процес не був одномоментним, і протягом століть виникали різні практики вшанування святих залежно від локальних традицій, але в цілому Церква грала важливу роль у визначенні і святкуванні пам'яті святих як частини спільної віри і духовного життя <sup>10</sup>.

Наразі культ святих є важливою частиною християнської традиції, яка не лише допомагає зберігати історичну пам'ять про видатних людей Церкви, а й надає віруючим приклади для наслідування. Встановлені святкові дати святих

<sup>9</sup> Гоцанюк О. В. Богословсько-канонічні аспекти беатифікації мучеників на прикладі процесу беатифікації новомучеників УГКЦ: Магістерська робота: (041 «Богослов'я»), О. В. Гоцанюк, Український Католицький Університет. Кафедра пасторального богослов'я; наук. кер.: Лесів М. В. Львів: УКУ, 2022. 80 с.

<sup>10</sup> Блажеєвський Д. Берестейська унія та українська історична доля і недоля, Т 1. Львів, 1995.

стають приводом для роздумів над християнськими цінностями, духовними подвигами та покликанням до служіння Богу та людям.

Канонічне визнання святих у християнстві є важливим і складним процесом, який відображає глибокі богословські принципи, вірування і традиції різних християнських конфесій. Даний процес має на меті офіційно визнати людину святим, тобто такою, чия святість і життєвий шлях стали прикладом для інших віруючих. Для більшості християнських конфесій процес канонізації є дуже важливим, оскільки він підтверджує, що дана особа досягла високого рівня духовної досконалості і є взірцем християнської віри. Проте, процес канонізації та його етапи можуть відрізнятися в залежності від традицій та церковних норм <sup>11</sup>.

Канонізація є офіційним церковним актом, що визнаний на вселенському рівні, який здійснюється після ретельного вивчення життя і діяльності кандидата на святість. Канонізація є кульмінацією тривалого процесу, що включає в себе вивчення його моральних якостей, доброчесності, а також можливих чудес, що сталися після його смерті <sup>12</sup>. Визнання особи святим або святою є свідченням того, що вона досягла такої духовної величі, що може бути визнана як приклад для наслідування для всіх християн. Цей процес є особливо важливим у тому сенсі, що він дозволяє таким особам отримати святкування їх пам'яті на рівні церковних календарів, а також дозволяє віруючим звертатися до них за заступництвом і молитвами <sup>13</sup>.

Процес канонізації в різних християнських конфесіях може мати свої відмінності, але загальні принципи визначення святості залишаються схожими. Існує два основних етапи цього процесу: <sup>14</sup> беатифікація та канонізація. Беатифікація – це визнання особи блаженною, що є першим етапом канонізації. Це означає, що ця особа має право на місцеве або обмежене вшанування, але ще

<sup>11</sup> Сабат П. Вшанування мучеників УГКЦ, проголошених блаженними Папою Іваном Павлом II в Україні 2001 року. Журнал з Еклезіології і Церковного права, Львів, 2015. №12. С. 114-131.

<sup>12</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025)

<sup>13</sup> Беатифікація та канонізація в традиції Католицької Церкви, С. 15 URL: [https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi\\_n47103](https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi_n47103) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>14</sup> Виникнення та еволюція християнства. Релігієзнавство, за ред. С. А. Бублика. К., 1998. С. 167-230.

не була канонізована на вселенському рівні. Беатифікація, як правило, вимагає підтвердження одного чуда, що стосується цієї особи. Канонізація, в свою чергу, є підтвердженням того, що особа заслуговує на загальне вшанування на рівні всієї Церкви, і для цього може бути потрібне підтвердження ще кількох чудес, що сталися після її смерті. Тільки після канонізації святість особи стає офіційно визнаною у всій Церкві, і її пам'ять святкується у всесвітньому календарі свят.

Процес канонізації є дуже складним і вимагає ретельного дослідження всіх аспектів життя кандидата на святість. Одним із основних критеріїв є моральна і духовна досконалість особи. Важливим є те, що особа повинна була жити відповідно до християнських принципів, служити ближнім, проявляти доброту та відданість у своїх вчинках, а також бути готовою жертвувати своїм життям заради віри. Це можуть бути люди, які здійснили значні духовні подвиги або стали мучениками за свою віру, а також святі, які активно працювали для поширення християнської віри і служили Церкві та суспільству.

Крім цього, для канонізації в багатьох християнських традиціях потрібне підтвердження чудес, що сталися після смерті кандидата на святість. Це чудеса можуть включати в себе зцілення хворих або інші надприродні явища, що спостерігалися і були документально зафіксовані. Всі ці чудеса мають бути ретельно перевірені спеціальною комісією, яка оцінює їх справжність і відповідність християнським вченням. В результаті цього процесу приймається рішення про беатифікацію або канонізацію <sup>15</sup>.

У різних християнських конфесіях існують свої унікальні практики і норми, що визначають порядок канонізації <sup>16</sup>. У католицькій церкві цей процес здійснюється за певними канонічними законами, і є централізованим, тобто його проводить Святий Престол через Дикастерію у справах канонізації святих. Ватикан має свої спеціальні процедури і критерії, яким повинна відповідати

---

<sup>15</sup> Відтепер про слуг Божих УГКЦ можна дізнатися зі спеціальної гугл-мапи. Українська Греко-Католицька Церква, 2023. URL: <https://surl.lt/aogzjs> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>16</sup> Місія Постуляційний Центр беатифікації і канонізації святих УГКЦ. Мученики - джерело свободи Церкви. Збірка статей конференції справ беатифікації і канонізації святих у Католицькій Церкві, 2013-2015 рр. Львів: Артклас 2015.

особа для канонізації. Важливим етапом є збір свідчень, а також перевірка чудес, що сталися через заступництво святого.

У Православних Церквах канонізація є менш централізованим процесом, і рішення можуть приймати місцеві церкви або патріархи. Православна традиція також вимагає підтвердження чудес і дослідження життя святого. Важливою особливістю є те, що православні святі часто канонізуються через тривалий процес місцевого вшанування та після великого числа чудес і свідчень від віруючих <sup>17</sup>.

Протестантські церкви, як правило, не практикують канонізацію в такій формі, як католики чи православні. Вони можуть вшановувати великих святих, але без формальної процедури канонізації. У деяких протестантських конфесіях існують неофіційні способи вшанування великих християн, але вони не включають процес беатифікації або канонізації, як у традиційних християнських конфесіях.

Таблиця 1.2 - Відмінності у процесах канонізації святих у різних християнських церквах <sup>18</sup>

| Характеристика      | Католицька Церква                                                                                      | Православні Церкви                                                           | Протестантські Церкви                                              |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|
| Процес канонізації  | Формальний процес, що включає дослідження чудес і життя святого, централізовано здійснюється Ватиканом | Менш централізований, рішення приймаються місцевими церквами або патріархами | Канонізація як така не практикується; святих вшановують неофіційно |
| Кроки в канонізації | Беатифікація (визнання блаженним) → Канонізація (визнання святим)                                      | Місьцеве шанування → Канонізація вселенська                                  | Вшанування святого через місцеві традиції та пам'ять               |
| Чудеса              | Потрібні для беатифікації і канонізації, ретельно перевіряються                                        | Чудеса мають значення для канонізації                                        | Чудеса не є необхідними для вшанування святого                     |

<sup>17</sup> Стоцький Я. Методологія досліджень комплексної історії єпархій та монастирів УГКЦ на сучасному етапі. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль, 2014. Вип. 1. Ч. 3. С. 221-226. URL: <https://surl.luhknzjv> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>18</sup> Яременко В.-Сліпущко О. (упор.) Новий тлумачний словник української мови, Т1. Київ, 2006. С. 18.

## Продовження таблиці 1.2

| Дати святкування | Святкування після канонізації, включення до церковного календаря | Святкування залежить від місцевої церкви та вшанування | Вшановуються за допомогою неформальних святкувань |
|------------------|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
|------------------|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|

Процес канонізації та визнання святості має глибокий духовний і культурний зміст для кожної з християнських конфесій, оскільки це не лише офіційне визнання конкретної особи як святого, але й важливий елемент в підтримці духовних традицій та заохочення віруючих до святого життя.

Роль свят у християнському богослужінні є глибоким та важливим аспектом духовного життя Церкви. Святі, чия пам'ять вшановується на різних етапах церковного року, займають особливе місце в житті віруючих. Вони не лише є прикладом для наслідування, але й важливими духовними вчителями, що ведуть своїх послідовників до Бога. Це не лише теоретичний концепт, а жива реальність, яка пронизує всі аспекти християнського богослужіння – від літургії і молитви до канонів та святкових днів, що відзначають пам'ять святого чи святих.

Святі є, перш за все, живим свідченням того, як можна жити відповідно до заповідей Божих. Їхні життєві шляхи і страждання, їхні доброчесності і любов до ближніх служать важливими прикладами для всіх віруючих<sup>19</sup>. Через літургію та молитви, що включають згадку святих, Церква закликає віруючих роздумувати над життям і справами цих осіб, сприймаючи їх як взірець для наслідування у своєму щоденному житті<sup>20</sup>. Літургія, зокрема, є важливим інструментом для вшанування святих, адже в ній не тільки прославляються імена святих, але й закликаються до наслідування їхніх чеснот через молитву та спільне служіння<sup>21</sup>.

Богослужіння має свою структуру, де кожен етап вшанування святого має глибокий символізм. Канони, що складаються з молитов і пісень, часто

<sup>19</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>20</sup> Місія Постуляційний Центр беатифікації і канонізації святих УГКЦ. Мученики - джерело свободи Церкви. Збірка статей конференції справ беатифікації і канонізації святих у Католицькій Церкві, 2013-2015 рр. Львів: Артклас 2015.

<sup>21</sup> Головащенко С. І. Доба виникнення християнства: історичні, соціальні та ідейно-психологічні характеристики, Історія християнства: курс лекцій. С. І. Головащенко. К., 1999. С. 8-23.

написаних спеціально для кожного святого, є виразом церковної традиції визнання святості. Через канонічні молитви та піснеспіви, віруючі не лише прославляють святого, але й звертаються до нього з проханнями про допомогу та заступництво перед Богом. Важливими є й святкові дні, коли пам'ять святих відзначається особливими церковними службами. Ці святкові дні вносять у життя Церкви певну ритмічність, а також надають віруючим можливість відновити свою духовну практику та звернутися до конкретних святих, чия пам'ять вшановується в цей день.

Особливе значення святі набувають через те, що вони є посередниками між Богом і людьми. У християнстві існує глибоке переконання, що святі, перебуваючи в небесах, можуть молитися за віруючих на землі. Це не є заміною Божої волі, але служить свідченням великої благодаті, якою володіють святі завдяки своєму життю в благочесті. Їхні молитви і заступництво мають особливу силу, адже вони є безпосередньо перед Богом, і через їхні молитви люди можуть отримати Божу благодать. Віра в заступництво святих, їхнє здатність молитись за тих, хто звертається до них, є однією з основних складових християнської релігійності, яка наголошує на єдності Церкви земної і небесної <sup>22</sup>.

У житті віруючих святі відіграють роль не тільки духовних наставників, але й джерел натхнення, підтримки та сили. Їхнє життя та вчинки є яскравим прикладом того, як можна досягти святості, навіть коли перед людиною стоять труднощі, страждання та випробування <sup>23</sup>. Святі показують, як можна залишатися вірними Богові в найскладніших ситуаціях, жертвувати собою, своїм комфортом та благополуччям заради любові до Бога та ближнього. Це є основною причиною того, чому вшанування святих є так важливим для віруючих: святі не лише являються прикладом для наслідування, а й дають силу, щоб йти їхнім шляхом.

<sup>22</sup> Головащенко С. І. Християнство перших століть нашої ери. Виникнення й поширення. Історія християнства: курс лекцій. С. І. Головащенко. К., 1999. С. 24-47.

<sup>23</sup> Гоцанюк О. В. Богословсько-канонічні аспекти беатифікації мучеників на прикладі процесу беатифікації новомучеників УГКЦ: Магістерсько-богословська робота: (041 «Богослов'я»), О. В. Гоцанюк, Український Католицький Університет. Кафедра пасторального богослов'я; наук. кер.: Лесів М. В. Львів: УКУ, 2022. 80 с. URL: <https://surl.li/tsgqfd> (Дата звернення 24.04.2025).

Присутність святих у християнському богослужінні додає глибокого духовного змісту всім етапам релігійної практики. Відповідно до віри, святі є живими свідками Божої істини, і їхнє вшанування через молитви і літургії допомагає віруючим не тільки зберігати віру, але й зростати духовно. Через вшанування святих люди отримують можливість не тільки поклонятися Богу, але й відчувати живу присутність Церкви небесної, яка молиться за них.

Роль святих у житті віруючих також полягає в тому, що вони є джерелами духовної підтримки. Звертаючись до них за допомогою і молитвами, люди не лише просять про заступництво, але й отримують духовне підкріплення. Віруючі знаходять у святих приклади того, як можна здолати труднощі та випробування, спостерігаючи за їхньою стійкістю у вірі. Вшанування святих через молитви та богослужіння є важливим аспектом християнського життя, яке підтримує духовну єдність громади та дає сили для особистого зростання кожного християнина <sup>24</sup>.

Таблиця 1.3 - Роль свят у християнському богослужінні <sup>25</sup>

| Аспекти                     | Літургія та молитви                                   | Канони та святкові дні                                                 | Значення свят у житті віруючих                                      |
|-----------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| Вшанування святих           | Святі згадуються під час служб через молитви та пісні | Спеціальні служби і канони для кожного святого, включаючи святкові дні | Святі – приклади для наслідування, джерело духовної підтримки       |
| Роль святих як посередників | Святі моляться за віруючих, звертаючись до Бога       | Через молитви віруючі звертаються до святих за заступництвом           | Святі допомагають на шляху до спасіння, підтримують віру            |
| Значення в духовному житті  | Молитви до святих зміцнюють віру та духовність        | Святкування свят допомагає віруючим оновити свою духовну практику      | Святі дають сили, щоб долати життєві труднощі, є джерелом натхнення |

Роль свят у християнському богослужінні є надзвичайно важливою, оскільки вона не тільки зберігає духовні традиції, але й надає віруючим глибоке

<sup>24</sup> Гузар Л. Дорога до святості: Роздуми про беатифікацію та канонізацію. Київ: Дух і Літера, 2010. 150 с.

<sup>25</sup> Архієпархіальний Вісник. Івано-Франківська архієпархія УГКЦ. URL: <https://ugccif.org.ua/visnyk/>. (Дата звернення 24.04.2025).

розуміння того, як можна бути вірним Богові, перебуваючи в світі, і як можна пережити духовні випробування, слідуючи прикладу святих.

Канонічні правила та документи, що регулюють культ святих, мають велике значення для визначення того, хто може бути визнаний святим, і як цей процес повинен здійснюватися в рамках різних християнських церков. Особливо важливими є канонічні документи Католицької Церкви, оскільки вона має чітко визначену процедуру канонізації, що включає детальний процес розслідування життя та дій кандидатів на святості <sup>26</sup>. Даний процес регулюється Кодексом канонічного права, який був ухвалений в 1983 році, і який залишається основним документом для організації та регулювання церковної дисципліни, зокрема, у питаннях беатифікації і канонізації.

Згідно з Кодексом канонічного права Католицької Церкви, беатифікація і канонізація є офіційними актами Церкви, які засвідчують святість певної особи. Канонізація, як остаточне визнання святості, є довгим і ретельним процесом, який потребує докладного розслідування життя кандидата, його моральної бездоганності та впливу на християнську спільноту. Це включає аналіз свідчень, що підтверджують його святість, а також документування чудес, що сталися після його смерті, оскільки в Католицькій Церкві вважається, що святі є посередниками між Богом і людьми і можуть впливати на життя віруючих навіть після своєї смерті <sup>27</sup>. Беатифікація, як попередній етап до канонізації, є визнанням певних чеснот і моральної досконалості кандидата, але ще не досягає такого рівня, як канонізація <sup>28</sup>.

Процес канонізації передбачає наявність доказів щодо чудес, здійснених за посередництвом кандидата на святість. Це можуть бути медичні випадки, коли людина зцілюється від важкої хвороби, або інші ситуації, які вважаються надприродними і не пояснюються звичайними законами природи. Для

<sup>26</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>27</sup> Жилюк С. І. «Канонізація святих і грішних». Наукові записки. Національного університету Острозька академія. Історичне релігієзнавство, 2013. С. 75-88.

<sup>28</sup> Димид М. Мучеництво: традиція і канони. Львів, 1999. Ч. 1. 26-44. URL: <https://surl.li/iphcju> (Дата звернення 24.04.2025).

підтвердження чудес у процесі канонізації зазвичай запрошуються експерти, які повинні дослідити та підтвердити ці явища, щоб переконатися, що вони не є випадковістю чи результатом природних причин.

Крім того, важливим аспектом є документація, що супроводжує процес канонізації. Всі етапи процесу канонізації повинні бути задокументовані в спеціальних актах, які включають свідчення очевидців, інформацію про життя та вчення кандидата, а також деталі його смерті та після смертного впливу. Це все допомагає встановити не лише духовну велич особи, але й її здатність служити прикладом для інших християн. Документи та послання Вселенського Архиєрея і синодів є невід'ємною частиною цієї процедури, оскільки саме Вселенський Архиєрей або синод може офіційно затвердити беатифікацію чи канонізацію<sup>29</sup>.

Важливою частиною процесу є також те, що під час беатифікації та канонізації не лише оцінюється духовне життя кандидата, але й його вчення, яке повинно відповідати церковним догматам та Учительському Уряду Церкви періоду його життя. Тому багато канонічних правил чітко вказують на те, що святі мають бути прикладами не лише в духовному житті, але й у вченні, щоб їхня святість була визнана справжньою і непорушною.

Документи та послання Вселенського Архиєрея, а також рішення синодів, постійно уточнюють та регулюють ці правила. Наприклад, у своїх апостольських посланнях Вселенського Архиєрея визначають додаткові норми і підходи до визнання святих, актуалізують процес канонізації в залежності від конкретних історичних умов або надають нові тлумачення традиційних канонічних норм<sup>30</sup>. Важливу роль у формуванні церковної практики відіграють також документи Святого Престолу, які час від часу вдосконалюють процеси канонізації, враховуючи нові виклики і питання, які виникають у сучасному світі.

---

<sup>29</sup> Димид М. Проголошення блаженними новомучеників УГКЦ, 2016. С. 41-51. URL: <https://surl.li/qcejvm> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>30</sup> Жилюк С. І. «Канонізація святих і грішних». Наукові записки. Національного університету Острозька академія. Історичне релігієзнавство, 2013. С. 75-88.

Таблиця 1.4 - Канонічні правила та документи, що регулюють культ святих <sup>31</sup>

| Аспекти                          | Кодекс канонічного права (1983)                                          | Процес беатифікації та канонізації                                   | Документи та послання Вселенського Архiereя і синодів                                  |
|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| Беатифікація та канонізація      | Офіційне визнання святості, процедура визнання особи блаженним чи святим | Включає розслідування життя, чудеса, моральну досконалість кандидата | Папські послання, синодальні документи, інтерпретації канонічних правил                |
| Процес канонізації               | Передбачає детальне розслідування і збори свідчень                       | Потрібні докази чудес, свідчення, аналіз життя кандидата             | Папські документи уточнюють процедуру канонізації                                      |
| Правила та критерії              | Визначають чіткі критерії для канонізації: життя, учення, чудеса         | Чудеса після смерті кандидата, моральна бездоганність                | Папські укази і канонічні документи регулюють підходи до процесу                       |
| Документація процесу канонізації | Запис свідчень, розслідування життя кандидата                            | Збираються свідчення очевидців, медичні дослідження, канонічні акти  | Вселенський Архiereй або синод затверджують канонізацію, зафіксовану в офіційних актах |

Таким чином, канонічні правила та документи Католицької Церкви чітко визначають не лише процедуру канонізації, але й підходи до визначення святості особи, що є важливою частиною церковної традиції. Вони забезпечують чітку та дисципліновану систему визнання святих, що базується на строгих моральних і духовних принципах, а також на практичних доказах святості через чудеса та благочестиве життя <sup>32</sup>. Це сприяє збереженню духовної спадщини Церкви та її здатності служити духовним керівництвом для віруючих по всьому світу.

<sup>31</sup> Головащенко С. І. Християнство перших століть нашої ери. Виникнення й поширення. Історія християнства: курс лекцій. С. І. Головащенко. К., 1999. С. 24.

<sup>32</sup> Іларіон, митрополит [Огієнко І.]. Канонізація Святих в українській церкві. Богословська монографія. Українська Патрологія. Вінніпег, Канада: Видання «Нашої культури», 1965. 224 с. (Серія: «Українська Патрологія». Ч. IV).

## 1.2. Беатифікаційно-канонізаційні процеси в Київській митрополії (XIV–XVIII ст.)

Історія беатифікаційно-канонізаційних процесів в Київській митрополії є складним і багатогранним процесом, що тісно переплітається з політичними, культурними та релігійними змінами, які мали місце на території Київської митрополії в XIV–XVIII ст. В цей період відбувалася серйозна трансформація, яка в значній мірі визначила подальший розвиток церковних процесів, зокрема канонізацію святих та вшанування духовних постатей <sup>33</sup>.

Протягом XIV–XVIII ст. Київська митрополія зазнавала впливу різних політичних утворень: Великого князівства Литовського, Польщі та Московії. Зміни у політичному устрої, а також зміни в структурі Православних Церков, спричинили виникнення нових викликів для релігійного життя на цих територіях. Влада Великого князівства Литовського, яке об'єднувало численні землі, включаючи Київську митрополію, мала значний вплив на розвиток церковних традицій, зокрема на процеси канонізації святих, формуючи відповідну релігійну атмосферу. За правління Польщі у XVI–XVII ст., що відзначалися частими релігійними конфліктами, особливо на тлі польської з Римом, Православна Церква у Київській митрополії змушена була реагувати на католицький вплив. Водночас на зростання впливу Московії наприкінці XVI–XVII ст. також позначився розвиток релігійної політики, яка істотно змінила візантійську традицію в митрополії, включаючи канонізаційні практики <sup>34</sup>.

Одним із важливих аспектів розвитку Київської митрополії в цей період було зміцнення церковної організації, що стало основою для розширення культурних і релігійних процесів. Церква стала важливою інституцією, яка не лише підтримувала віру, а й активно формувала національну ідентичність через релігійне навчання та канонічні практики. Релігійне життя на цих землях не лише

<sup>33</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>34</sup> Лубський В. І. та ін. Релігієзнавство: Підручник для студ. вищих навч. закл. В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська. К.: Академвидав, 2002. 429 с.

виконувало духовні функції, але й мало великий вплив на культуру, адже святих канонізували не тільки за моральну досконалість, але й за їхній вклад у духовне відродження та зміцнення православної віри. Це мало велике значення для визнання релігійної ідентичності, зокрема в контексті боротьби з латинізацією і становлення Православної Церкви як автономної інституції в межах Московії та Литовсько-Польської держави.

Особливу роль у канонізаційних процесах Київської митрополії відіграла Католицька Церква, з якою православні були вимушені взаємодіяти в умовах політичної боротьби. Одним із важливих наслідків цієї взаємодії стало запозичення деяких католицьких практик, зокрема вшанування святих, що було характерним для латинської традиції, в той час як візантійська традиція мала власні церковні процедури канонізації. Католицький вплив проявився не лише в оформленні практик беатифікації <sup>35</sup>, але й у певних ритуальних аспектах, які згодом були адаптовані для східного богослужіння, і це мало значний вплив на розвиток релігійної практики та культури в Київській митрополії.

Ранні приклади канонізації святих у Київській митрополії були пов'язані з визначенням особливого місця для місцевих святих, які відігравали важливу роль у духовному житті. Канонізація святих цієї митрополії надавала можливість підтримувати моральні засади і показувати приклад для наслідування. Святий Володимир – князь Київський, святі мученики Борис і Гліб, а також митрополит Київський Іоанн, стали важливими постатями, канонізованими в цей період, і вони мали величезне значення для збереження православної ідентичності і духовного життя. Ці процеси мали також важливу роль у контексті боротьби за національну і церковну незалежність, оскільки вони підкреслювали цінність східної духовності і моральних норм <sup>36</sup>.

---

<sup>35</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>36</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025).

У підсумку, беатифікаційно-канонізаційні процеси в Київській митрополії в XIV–XVIII ст. були важливим етапом формування релігійної ідентичності, що відображало глибокі соціально-політичні зміни, а також взаємодію православних і католиків в умовах боротьби за духовну автономію. Канонізація святих стала не тільки актом релігійного визнання, але й важливим політичним і культурним жестом, що посилював духовне і політичне становище Православної Церкви у складні історичні часи <sup>37</sup>.

Таблиця 1.5 - Історичні передумови та контекст беатифікаційно-канонізаційних процесів в Київській митрополії <sup>38</sup>

| Аспекти                                   | Контекст та політичні зміни                                               | Духовний розвиток і вплив на культуру                                                           | Взаємодія з католицькою практикою                                                                 |
|-------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Політичний контекст                       | Влада Великого князівства Литовського, Польщі, Московії                   | Зміни у політичному устрої впливали на релігійне життя та організацію Церкви                    | Польська унія та латинський вплив, що вносив елементи католицької практики у православну традицію |
| Церковна організація Київської митрополії | Вплив релігійної політики Великого князівства Литовського та Московії     | Розвиток церковної організації сприяв зміцненню релігійної ідентичності та культурної автономії | Запозичення практик канонізації та святкувань, що використовувались в латинській традиції         |
| Ранні приклади канонізації                | Канонізація святих, таких як св. Володимир, Борис і Гліб, митрополит Іоан | Формування місцевих святих для зміцнення духовної стабільності та національної ідентичності     | Взаємодія з католицькими практиками канонізації та вшанування святих                              |
| Вплив католицької практики                | Унія з Римом і конкуренція між православною та католицькою традиціями     | Вплив католицької практики на розвиток святкових днів та ритуалів у Православній Церкві         | Адаптація деяких католицьких обрядів у православне богослужіння                                   |

<sup>37</sup> Чорненко А.В. Екуменізм в загальному праві Католицької Церкви. Українське релігієзнавство №84, 2017. С. 73-88.

<sup>38</sup> Савчук О. Значення святості в християнському подвигу святих князів Бориса та Гліба. Святий рівноапостольний Володимир - творець української держави. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції, присвяченої 1000-літтю упокоєння святого рівноапостольного великого князя Київського Володимира, Хрестителя Руси-України, мученицької кончини святих страстотерпців благовірних князів Бориса і Гліба та 900-ліття перенесення їх святих мощей. Київ, 2015. С. 15.

Процес канонізації святих у Київській митрополії є важливою частиною релігійного та культурного життя, що розвивалася в особливих політико-релігійних умовах, коли митрополія перебувала під впливом різних державних утворень, таких як Велике князівство Литовське, Польща і Московія. Цей процес відрізняється від подібних процесів у інших Православних Церквах через особливості внутрішньої організації церковного життя, політичні умови та культурні відмінності. Так, на території Київської митрополії канонізація святих стала важливим елементом як релігійної ідентичності, так і політичної боротьби за автономію Православної Церкви.

Порівняно з іншими Православними Церквами, такими як Московія та Польське королівство, канонізаційний процес у Київській митрополії мав свої особливості. У Московії канонізація була тісно пов'язана з розвитком централізованої церковної влади, де важливу роль відігравали патріархи, а в Польському королівстві існували певні регіональні особливості, зокрема, більший вплив католицизму<sup>39</sup>. У Київській митрополії канонізація святих часто залежала від місцевих церковних зборів і монастирів, що дозволяло зберігати певну автономію в процесі визнання святих.

Церковна ієрархія, зокрема митрополити, архієпископи, єпископи та інші церковні діячі, відігравали важливу роль у процесі канонізації, виступаючи як ініціатори і розпорядники процесів визнання святості. Митрополити часто збирали церковні собори, на яких обговорювались питання канонізації, а також збирали відомості про життя і подвиги кандидатів на святість. Затвердження канонізації могло відбуватися після тривалого збору свідчень про святість кандидата, що включало дослідження його моральних якостей, чудес, які відбувались після його смерті, а також його впливу на церковне життя та віруючих<sup>40</sup>.

<sup>39</sup> Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви. Т. 1 [Electronic resource]. Нью-Йорк: Українська Автокефальна Православна Церква, 1955. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/2342-vlasovskiy-i-naris-istoriyi-ukrayinskoyi-pravoslavnoyi-tserkvi-t-1/> (Дата звернення: 24.04.2025).

<sup>40</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025).

Приклади святих, таких як святі Борис і Гліб, які стали першими канонізованими святих Київської митрополії, показують важливість їхнього визнання для укріплення релігійної стабільності в умовах політичних змін. Святі Борис і Гліб були канонізовані не тільки через їх мученицьку смерть, але й тому, що вони стали символами візантійської віри і боротьби за справедливість в умовах князівської боротьби за владу. Ці святі були надзвичайно важливими для духовного розвитку Київської митрополії і стали не тільки духовними, але й політичними символами єдності та стабільності <sup>41</sup>.

Ще одним важливим аспектом процесу канонізації було те, що монастирі Київської митрополії виконували важливу роль у розвитку культури і релігійних практик. Монастирі не лише служили центрами молитви і духовного життя, але й були важливими осередками для збору свідчень і підтримки кандидатур на канонізацію. Саме монастирі стали тим середовищем, де активно пропагувалися культ святих і де часто проходили перші етапи канонізаційного процесу. Наприклад, монастирі, як святі обителі, ставали важливими місцями паломництва для віруючих, і навіть самі святині могли бути канонізовані або визнані святими через їхню значимість для релігійного життя <sup>42</sup>.

Канонізація святих у Київській митрополії мала великий вплив на культуру і духовне життя цієї території. Завдяки канонізації, віруючі отримували приклад для наслідування, а також зміцнювався духовний зв'язок між святими і людьми. Свята особа ставала джерелом натхнення для релігійної практики, а її культ поширювався через молитви, акафісти, канони та інші релігійні обряди, які затверджувалися на церковних зборах і богослужіннях.

---

<sup>41</sup> Вегеш М. (ред.). Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви. Т. 1–2 [Electronic resource]. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 392 с. URL: <https://surl.li/hxsmk> (Дата звернення: 24.04.2025).

<sup>42</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025)

Таблиця 1.6 - Процес канонізації святих у Київській митрополії <sup>43</sup>

| Аспект                                     | Опис та значення                                                                                                                                  | Приклади та вплив на церковну практику                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Особливості канонізаційного процесу        | В Київській митрополії канонізація святих відбувалася в контексті місцевих церковних зборів і монастирів, що дозволяло зберігати певну автономію. | Наприклад, канонізація святих Бориса і Гліба в контексті політичних змін і боротьби за релігійну ідентичність.                                                                                |
| Роль ієрархії та церковних зборів          | Канонізація святих часто ініціювалася цеовною ієрархією, митрополитами, єпископами, а затвердження відбувалося через церковні собори та збори.    | Роль митрополитів у зборах та канонізації святих, зокрема для святого Бориса і Гліба, через подання до соборів.                                                                               |
| Внесок монастирів у канонізаційні практики | Монастирі Київської митрополії були центрами культури, де активно розвивалися процеси канонізації та поширення культів святих.                    | Монастирі, як святі обителі, стали важливими осередками для канонізацій, прикладом є монастирі, де вшановували святих Бориса і Гліба, а також монастирі, що поширювали культ місцевих святих. |

Процес канонізації святих в Київській митрополії в період XV–XVIII ст. зазнав серйозних труднощів та обмежень, зумовлених політичними та релігійними змінами того часу. Київська митрополія, що в цей період перебувала під впливом різних державних структур, таких як Велике князівство Литовське, Польща, а згодом і Московія, неодноразово стикається з зовнішніми і внутрішніми викликами, які визначали напрямок розвитку канонізаційних практик. Ці труднощі були не тільки пов'язані з політичним тиском, але й із внутрішніми церковними протиріччями, особливо між православ'ям і католицизмом <sup>44</sup>.

<sup>43</sup> Гаюк І. Я. «Деякі аспекти загальнохристиянського та етноісторичного контекстів формування культу чудотворних образів». Науковий щорічник «Історія релігій в Україні». Інститут релігієзнавства-філія Львівського музею історії 1. №33, 2023. С. 148-165.

<sup>44</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025)

Польська та московська політика мала глибокий вплив на церковне життя Київської митрополії в період XV–XVIII ст. Польське королівство <sup>45</sup>, яке володіло значними територіями на заході Київської митрополії, намагалося впроваджувати католицькі практики та підпорядковувати Київську митрополію Вселенському Архиєрею через угоди та унії. Це спричинило появу значних труднощів для Православної Церкви, зокрема у питаннях канонізації святих. Унія 1596 року, яка поєднала частину православних єпископів з Римом, спричинила релігійні розколи та розбіжності, що ускладнили офіційний процес канонізації святих, оскільки частина православних діячів не визнавала ці процеси та авторитет Вселенського Архиєрея. З іншого боку, Московія, яка згодом стала важливим центром православ'я, здійснювала певний вплив на Київську митрополію, підкреслюючи важливість її канонічної та духовної незалежності, що також позначалося на процесах канонізації. Проте, політичний контроль Московії обмежував внутрішні церковні процеси, а вплив Ватикану і поляків на частину Православної Церкви додав нових проблем у визначенні святості <sup>46</sup>.

Взаємодія між православною та католицькою традиціями в питаннях беатифікації та канонізації також стала важливим аспектом, який створював труднощі в цей період. Зокрема, Католицька Церква мала чітко визначену систему канонізації, засновану на строгих канонічних нормах і процесах, таких як беатифікація та канонізація <sup>47</sup>. Однак Православна Церква, незважаючи на її унікальність, не завжди мала чітко окреслений процес канонізації, і часто ці процеси розвивалися локально, з урахуванням місцевих традицій та потреб. Важливим було те, що католицькі норми канонізації не завжди відповідали візантійським, а також те, що Католицька Церква мала більший вплив у певних

<sup>45</sup> Вегеш М. (ред.). Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви. Т. 1–2 [Electronic resource]. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 392 с. URL: <https://surl.li/hxsmk> (Дата звернення: 24.04.2025).

<sup>46</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025)

<sup>47</sup> Francis. Maiorem hac dilectionem. URL: [https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu\\_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio\\_20170711\\_maiorem-hac-dilectionem.html](https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio_20170711_maiorem-hac-dilectionem.html) (Дата звернення 24.04.2025).

територіях, зокрема в Польщі, через що виникали суперечки та труднощі з визначенням святості.

Ще однією суттєвою проблемою для канонізаційних процесів була нестача офіційних документів, необхідних для визнання святості. Ці труднощі виникали через різні політичні й церковні обмеження. Під час перебування Київської митрополії під контролем Польщі, а потім і в умовах боротьби за автономію у складі Московії, було важко підтримувати єдину церковну адміністрацію та архівну документацію, що необхідно для процесу канонізації. Багато важливих документів, що стосуються життя і подвигів святих, могли бути знищені або забуті через політичні переслідування, війни, релігійні конфлікти чи нестабільність. Ці труднощі обмежували можливість детально перевірити святості кандидатів на канонізацію, і таким чином обмежувалася кількість канонізованих святих <sup>48</sup>.

Також слід врахувати, що території Київської митрополії, що знаходилися під контролем Речі Посполитої, стали важливими осередками візантійської віри, де часто були складні політичні обставини. Оскільки Католицька Церква активно впроваджувала свої практики і встановлювала свої впливи на місцеве населення, Православні Церкви в Речі Посполитій стикалися з численними труднощами щодо визнання святих. Водночас вони намагалися підтримати власну ідентичність і практики через канонізацію місцевих святих, але через політичний тиск на церковну автономію, ці процеси могли бути значно ускладнені.

---

<sup>48</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025)

Таблиця 1.7 - Труднощі та обмеження канонізаційних процесів у Київській митрополії (XV–XVIII ст.)<sup>49</sup>

| Аспект                                              | Опис проблеми та труднощів                                                                                                                                        | Вплив на канонізаційні процеси                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Політичний вплив Польщі                             | Польська політика активно намагалася підпорядкувати Київську митрополію Вселенському Архиєрею, що створювало конфлікти з східною традицією.                       | Виникали перешкоди для канонізації святих, оскільки частина церкви була піддана католицькому впливу, і процеси канонізації часто ставали політично і релігійно обмеженими. |
| Політичний вплив Московії                           | Московія намагалася утвердити свою церкву як центр православ'я, що спричиняло складнощі для незалежної канонізації святих у Київській митрополії.                 | Канонізація святих була обмежена політичними умовами та церковною залежністю від Московії, що ускладнювало проведення канонізаційних процесів в Київській митрополії.      |
| Взаємодія між православною та католицькою традицією | Розбіжності між Православною та Католицькою Церквами щодо беатифікації та канонізаційних процесів, а також різні церковні норми.                                  | Ускладнення визнання святості у зв'язку з суперечностями між православними і католицькими традиціями канонізації.                                                          |
| Нестача офіційних документів                        | Війни, релігійні конфлікти та політичні переслідування призвели до втрати або знищення важливих документів, що підтверджували святість кандидатів на канонізацію. | Відсутність документів обмежувала можливість детального вивчення життя святих та перешкоджала офіційному визнанню святості через недостатні докази або свідчення.          |
| Поширення православ'я під контролем Речі Посполитої | Річ Посполита мала значний католицький вплив на території, що належали Київській митрополії, що обмежувало східні канонізаційні процеси.                          | Обмеження процесів канонізації святих через польський католицький контроль та вплив на Православну Церкву, що призводило до необхідності захищати місцеві традиції.        |

Труднощі канонізаційних процесів в Київській митрополії в цей період були значними через складну політичну ситуацію, конфлікти з католицькою церквою та внутрішні церковні проблеми. Проте, незважаючи на ці виклики, церковна традиція продовжувала розвиватися, і багато святих були визнані завдяки стійкості місцевих церковних спільнот.

<sup>49</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

Вплив беатифікаційно-канонізаційних процесів на духовне життя та культуру Київської митрополії мав глибоке значення для розвитку релігійних традицій і культурних ідеалів серед віруючих. Канонізація святих не лише відображала важливі моменти в церковному житті, але й була важливим фактором формування духовної ідентичності, а також сприяла розвитку культури, релігійної практики та народної традиції. У той час як канонізація мала велику церковну важливість для підтримки візантійської віри, вона також визначала конкретні духовні й культурні цінності, що стали основою для релігійної практики та народного культу<sup>50</sup>.

Канонізація святих допомогла сформувати певні духовні ідеали серед віруючих, особливо серед простих людей, яких ці ідеали захоплювали і надавали їм моральну орієнтацію для повсякденного життя. Святість, що втілювалася у прикладах життя святих, які пережили випробування вірою і терпінням, стала основою для духовної практики. Ідеї про святість, боротьбу за правду і духовну чистоту знайшли своє місце у серцях багатьох людей, адже святі ставали живими прикладами того, як можна наблизитися до Бога через мужність і самопожертву. Через канонізацію уявлення про святість стали ближчими до звичайного життя людей, спонукаючи їх до дотримання християнських чеснот у повсякденності<sup>51</sup>.

Не менш важливим був зв'язок між беатифікацією святих та розвитком народного культу. Після визнання святими місцевих осіб, їхні моці ставали об'єктами паломництва, а священні місця починали привертати увагу віруючих. Місцеві святині, куди сходилися люди, ставали осередками не лише релігійного, але й культурного життя. У деяких випадках святі починали асоціюватися з певними регіонами, надаючи їм особливу духовну ідентичність. Це створювало умови для розвитку місцевих обрядів, культів і свят, що зміцнювало зв'язок між релігійною практикою та культурними традиціями. Паломництва стали

---

<sup>50</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>51</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

важливою частиною релігійного життя, а святкові обряди – важливими моментами не лише для духовного, але й для соціального життя громади. Канонізація святих стала своєрідним каталізатором для формування і підтримки певних релігійних традицій, обрядів та святкувань <sup>52</sup>.

Зміцнення церковної ідентичності Київської митрополії через канонізацію святих стало ключовим фактором у збереженні і розвитку її духовного та культурного життя. Визнання святими місцевих духовних лідерів, мучеників та праведних осіб підвищувало авторитет Київської митрополії та підтримувало її автономність у складний період релігійних і політичних змін. Одним із значущих результатів канонізації стало зростання релігійного мистецтва, зокрема іконопису та літургійних практик. Ікони, присвячені святим, стали важливими елементами культури та релігійної практики, а їх створення стало важливою частиною церковної діяльності. Розвиток літургійних практик, зокрема встановлення святкових днів і особливих обрядів, сприяв глибшому зануренню віруючих у релігійне життя, дозволяючи їм активно брати участь у священних обрядах і відчувати духовну єдність з тими, хто був канонізований. Канонізація стала не лише актом церковної влади, але й важливим елементом, що сприяв розвитку релігійної і культурної спадщини Київської митрополії <sup>53</sup>.

Таким чином, канонізація святих у Київській митрополії мала комплексний вплив на духовне і культурне життя. Вона допомогла визначити духовні ідеали та орієнтири для віруючих, сприяла розвитку місцевих культовальних традицій, зміцнювала церковну ідентичність і була каталізатором для розвитку релігійного мистецтва. Це було важливим етапом у формуванні релігійної культури Київської митрополії, яка, незважаючи на зовнішні політичні й релігійні виклики, продовжувала розвиватися і зміцнювати свою духовну і культурну спадщину <sup>54</sup>.

<sup>52</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025)

<sup>53</sup> Історія релігії в Україні. За ред. А. М. Холодного і П. Л. Яроцького. К., 1999. С. 54.

<sup>54</sup> Michael Petrowycz. The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025)

Таблиця 1.8 - Вплив канонізації на духовне життя та культуру Київської митрополії <sup>55</sup>

| Аспект                                   | Вплив канонізації                                                                                                                           | Результати та наслідки                                                                                                             |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Формування духовних і культурних ідеалів | Канонізація святих стала основою для формування духовних ідеалів серед віруючих, особливо серед простих людей.                              | Святий культ став взірцем для наслідування, що сприяло поширенню моральних і релігійних чеснот серед народу.                       |
| Зв'язок з народним культом               | Беатифікація святих сприяла розвитку народного культу, паломництва та місцевих святинь.                                                     | Розвиток обрядів і свят, культ святих став важливою частиною духовного життя, збільшився потік паломників до святих місць.         |
| Роль у зміцненні церковної ідентичності  | Канонізація місцевих святих сприяла зміцненню церковної ідентичності Київської митрополії, особливо в умовах політичних та релігійних змін. | Стала основою для розвитку місцевих обрядів, звичаїв і релігійної самобутності, зміцнення авторитету церковних інститутів.         |
| Вплив на релігійне мистецтво             | Канонізація сприяла розвитку релігійного мистецтва, зокрема іконопису та літургійних практик.                                               | Виникнення нових стилів іконопису, появу нових свят, що підкреслювали значення святого культового мистецтва в релігійній практиці. |

Даний процес канонізації, що проходив через паломництва, культи, народні свята та розвиток релігійних традицій, мав великий вплив на духовне життя та культуру Київської митрополії, зберігаючи духовну спадщину і підтримуючи її в умовах складних політичних періодів <sup>56</sup>.

### 1.3. Вплив унійних процесів на канонізаційні практики

Після укладення Берестейської унії в 1596 році, яка ознаменувала об'єднання Української Греко-Католицької Церкви з Католицькою Церквою, канонізаційні практики в Україні зазнали суттєвих змін. Унії впливала на релігійне життя, а зокрема, на канонізаційні процеси, адже до того часу ці

<sup>55</sup> Беатифікація та канонізація в традиції Католицької Церкви. Релігійно-інформаційна служба України, 2011. URL: [https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi\\_n47103](https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi_n47103) (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>56</sup> Комісія Синоду Єпископів. Катехизм Католицької Церкви. Жовква, 2002. 445 с.

процеси мали певну автономію в межах Київської митрополії. Проте, після унії інтеграція римських канонізаційних норм у практику УГКЦ стала неминучою, що сприяло єдиному підходу до визнання святості серед віруючих <sup>57</sup>.

Однією з найбільш важливих змін стало впровадження канонізаційних процедур, які були частиною практики Католицької Церкви. У Греко-Католицькій Церкві з'явилося зобов'язання слідувати за папськими канонізаційними нормами, що забезпечило певний рівень стандартизації визнання святості. Папська Столиця почала відігравати більш активну роль у цьому процесі, а також брати безпосередню участь у процесах беатифікації та канонізації. Це вплинуло на формування загальної церковної практики, в той час як раніше православні священники Київської митрополії займалися канонізацією самостійно без великого залучення до римських норм.

Загальний вплив унії також проявився в збільшенні числа беатифікацій та канонізацій святих, що були визнані Римом. Папські представники активно брали участь у процесах, сприяючи таким чином більш глибокій інтеграції УГКЦ у католицьку канонізаційну практику. Під керівництвом Апостольської Столиці, церковні діячі почали більше звертати увагу на можливість канонізації святих, діяльність яких була важливою для духовного життя вірних. Римська практика стала стандартом для канонізації, навіть якщо йшлося про місцевих святих, і це значною мірою змінювало хід канонізаційних процесів у Київській митрополії <sup>58</sup>.

Найбільш важливим результатом змін стало збільшення числа беатифікованих осіб і канонізованих святих, які раніше були на маргінесі східної практики. Одним із прикладів є канонізація святого Йосафата Кунцевича, який став символом єдності православних і католиків. Його діяльність та мученицька смерть, спричинена суперечностями з православними під час унії, зробила його ключовою фігурою для обох конфесій <sup>59</sup>. Після унії також зросла роль святих,

<sup>57</sup> Історія релігії в Україні. За ред. А. М. Холодного і П. Л. Яроцького. К., 1999. С. 54.

<sup>58</sup> Жилук С. І. «Канонізація святих і грішних». Наукові записки. Національного університету Острозька академія. Історичне релігієзнавство, 2013. С. 75-88.

<sup>59</sup> Пронкевич О. «Правдива реляція про смерть і мучеництво святого Йосафата Кунцевича». Український історичний огляд №4, 2025. С. 227-236.

пов'язаних з релігійними і соціальними реформами, і це стало важливим моментом для духовного життя вірних.

Інтеграція римських норм та формату канонізації в практику УГКЦ не тільки відобразила політичні та релігійні зміни того часу, але й показала важливість глобального підходу до релігійного життя, зокрема через канонізацію. Це забезпечило сталість і єдність в церковних практиках, одночасно підтримуючи місцеві традиції та ідентичність. Канонізаційні процеси стали важливим елементом церковної політики, що згодом сприяло зміцненню християнської традиції в Україні, особливо серед греко-католицького населення.

Таблиця 1.9 - Зміни в канонізаційних практиках після укладення Берестейської унії<sup>60</sup>

| Аспект                                               | Вплив унії на канонізаційний процес                                                                                            | Наслідки для церковної практики та духовного життя                                                                                                |
|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Інтеграція римських канонізаційних норм              | Унії сприяла впровадженню римських канонізаційних процедур у практику УГКЦ, що забезпечило стандартизацію процесу канонізації. | Єдиний підхід до канонізації святих у межах об'єднаної Церкви, що сприяло зміцненню зв'язків між УГКЦ та Римом.                                   |
| Роль Апостольської Столиці та папських представників | Папська Столиця та її представники активно долучалися до канонізаційних процесів, що зумовило більший контроль з Ватикану.     | Збільшення кількості канонізованих святих, зокрема святих, визнаних Римом.                                                                        |
| Приклади канонізації після унії                      | Канонізація таких святих, як Йосафат Кунцевич, який став важливою фігурою для греко-католиків і католиків.                     | Популяризація канонізації святих, важливих для місцевої Церкви, підвищення духовного авторитету серед вірних і зміцнення релігійної ідентичності. |
| Зміна в місцевому святому культі                     | Місцеві святі стали важливішими після унії, а їх канонізація сприяла розвитку місцевих культовальних традицій.                 | Утвердження нових свят, розвиток народного культу та релігійних практик, що сприяло зміцненню релігійної ідентичності вірних.                     |

У результаті Берестейської унії канонізаційний процес у Київській митрополії зазнав глибоких змін, що відповідали католицьким нормам та стандартам, зміцнюючи зв'язок між греко-католицькою традицією та Римом. Ці

<sup>60</sup> Блажеевський Д. Берестейська унія та українська історична доля і недоля, Т 1. Львів, 1995. С. 42.

зміни вплинули на розвиток релігійного життя, культурних практик і формування духовних ідеалів серед вірних.

Ідея канонізації святих стала важливим інструментом для підкріплення нової церковної ідентичності в межах греко-католицької громади, яка була змушена адаптуватися до обставин інтеграції з Римом. Католицька Церква принесла зі собою стандартизовані процедури канонізації, які, на відміну від східної практики, мали чіткі канонічні норми та критерії. Це створило не лише новий порядок визнання святості, але й змінило акценти у релігійних практиках. Важливим стало те, що канонізація святих почала сприяти не тільки духовній єдності всіх греко-католиків, а й стала засобом утвердження глибоких зв'язків між Україною та Римом <sup>61</sup>.

З одного боку, ці процеси сприяли зміцненню релігійної ідентичності українських греко-католиків, адже канонізація святих, таких як святі Йосафат Кунцевич та інші видатні постаті <sup>62</sup>, стала символом єдності з католицьким світом. Водночас, це спричинило напруженість у відносинах з Православною Церквою, адже традиційно вона не визнавала римську канонізацію. Православні священнослужителі сприймали процеси канонізації в УГКЦ як частину римського впливу на церковне життя в Україні, що сприяло подальшому загостренню конфесійних розбіжностей.

Паралельно, канонізація святих сприяла становленню духовних і культурних традицій, які допомогли формувати специфіку релігійного життя в українському контексті. Канонізовані святі, що часто походили з українського народу, стали символами духовної стійкості і патріотизму <sup>63</sup>. Вони слугували не лише об'єднуючим елементом для греко-католиків, але й носіями місцевих культурних та релігійних практик. Оскільки канонізація часто передбачала активну участь місцевої громади, святі стали частиною народної релігійної

<sup>61</sup> Magocsi, Paul Robert. The Ukrainian Greek Catholic Church and the Union of Brest [Electronic resource]. URL: <https://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages/U/N/UnionofBrest.htm> (Дата звернення 25.04.2026).

<sup>62</sup> Вегеш М. (ред.). Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви. Т. 1–2 [Electronic resource]. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 392 с. URL: <https://surl.li/hxsmyk> (Дата звернення: 24.04.2025).

<sup>63</sup> Комісія Синоду Єпископів. Катехизм Католицької Церкви. Жовква, 2002. 445 с.

свідомості, що включала в себе елементи місцевих традицій і ритуалів<sup>64</sup>. Це дало можливість перерости конфлікти між різними конфесіями і водночас підтримати культурні основи, характерні для України.

Ще одним важливим аспектом канонізаційних практик стало створення нових святинь, паломництв і святкових обрядів, що зміцнили соціальні та релігійні зв'язки серед вірних. Паломництва до місць, пов'язаних з канонізованими святими, стали важливою частиною духовного життя. Вони не лише зміцнювали віру, але й сприяли розвитку релігійного туризму, що мало величезне значення для розвитку місцевої економіки та культури.

Загалом, культурно-релігійні наслідки канонізаційних практик після Берестейської унії мали величезний вплив на духовне життя в Україні, як на рівні окремих громад, так і на рівні загальнодержавному. Це були зміни, які допомогли зберегти релігійну ідентичність українського народу, одночасно інтегруючи його в ширший католицький контекст. Зокрема, канонізація стала важливим інструментом для зміцнення церковної ідентичності УГКЦ та допомогла формувати духовні та культурні ідеали серед віруючих<sup>65</sup>.

---

<sup>64</sup> Калінін Ю. А., Харьковченко Є. А. Релігієзнавство. К. Київ: Наукова думка, 1998. 335 с. URL: <https://lib.ucts.net/bib/22938> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>65</sup> Magosi, Paul Robert. The Ukrainian Greek Catholic Church and the Union of Brest [Electronic resource]. URL: <https://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages/U/N/UnionofBrest.htm> (Дата звернення 25.04.2026).

Таблиця 1.10 - Культурно-релігійні та соціальні наслідки унійних канонізаційних процесів для духовного життя в Україні <sup>66</sup>

| Аспект                                         | Вплив унії на канонізаційні процеси                                                                                                                           | Наслідки для духовного життя та культури                                                                                                                |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Міжцерковні відносини                          | Канонізація святих в УГКЦ зміцнила єдність з Римом, але викликала напруженість у відносинах з православними, які не визнавали римські канонізаційні практики. | Відносини між греко-католицькою та Православною Церквою стали більш напруженими, що зумовило посилення церковних розбіжностей та конфліктів.            |
| Зміцнення греко-католицької ідентичності       | Канонізація святих стала засобом зміцнення греко-католицької ідентичності через створення духовної єдності з Римом.                                           | Підвищення духовної самоідентифікації греко-католиків, формування нових релігійних традицій, які вплинули на культ святих і релігійні практики.         |
| Створення духовних і культурних традицій       | Під впливом унії почали активно розвиватися релігійні обряди, святкові практики та паломництва, пов'язані з канонізованими святими.                           | Розвиток нових святинь та культових місць, паломництва, що зміцнили соціальні зв'язки серед віруючих, і сприяли культурному збагаченню місцевих громад. |
| Роль канонізації у формуванні духовних ідеалів | Канонізація святих унійної Церкви стала важливим інструментом формування нових духовних ідеалів і моральних стандартів серед вірних.                          | Утвердження моделей для наслідування серед віруючих, популяризація ідеалів святості, підвищення духовного авторитету святинь та святих осіб.            |

Ці зміни не лише відображають внутрішні процеси розвитку Української Греко-Католицької Церкви, але й свідчать про важливість канонізації як культурно-релігійного феномена, що допомогло зміцнити релігійну та соціальну ідентичність в Україні в період політичних і церковних трансформацій.

#### 1.4. Особливості визнання святості в УГКЦ у XX – початку XXI століття

Визнання святості в Українській Греко-Католицькій Церкві у XX – на початку XXI ст. відзначається значними змінами, зокрема після періоду переслідувань і обмежень, які супроводжували існування Церкви під час

<sup>66</sup> Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А. Релігієзнавство. К. Київ: Наукова думка, 1998. 335 с. URL: <https://lib.ucts.net/bib/22938> (Дата звернення 24.04.2025).

радянського режиму. Після 1989 року, коли Українська Греко-Католицька Церква змогла відновити свою канонічну та церковну діяльність на території України, почався новий етап у розвитку канонізаційних процесів. Відродження канонізаційної практики стало важливим кроком у реабілітації церковної ідентичності та зміцненні духовної спадщини, адже до того часу багато святих, що мали місцеве значення, були забуті або навіть не визнані належним чином <sup>67</sup>.

Після припинення радянських переслідувань УГКЦ взяла на себе важливу роль відновлення канонізаційних традицій, адже до того канонізаційні процеси були фактично паралізовані <sup>68</sup>. Після 1989 року, коли Церква змогла повернутися до нормальної канонічної практики, було створено передумови для реанімації канонізаційних процесів. Перші важливі кроки в цьому напрямку були зроблені у 1990-х роках, коли відновлено діяльність Собору ієрархії УГКЦ, а також розпочато розгляд кандидатур на беатифікацію та канонізацію. Особливу увагу звертали на осіб, що стали символами боротьби за віру та незалежність під час радянських репресій, зокрема на мучеників та постатей, які виявили стійкість у важкі часи <sup>69</sup>.

Роль Собору УГКЦ була ключовою в організації та реорганізації канонізаційних процесів. Цей орган приймав важливі рішення щодо кандидатів на святість, ініціюючи дослідження їх життєписів та життя. Оскільки політичний режим радянського часу створював складнощі для збору документальних свідчень про життя та діяльність кандидатів, одним із важливих кроків у відродженні канонізаційних практик стало залучення вчених, церковних істориків і дослідників, які працювали над відновленням архівів та документальних свідчень. Саме через ретельне дослідження та оцінку життєвого шляху кандидатів на святість були створені документальні архіви, що підтверджували святий статус осіб, що подалися на беатифікацію.

<sup>67</sup> Канонізація. Українська Релігієзнавча Енциклопедія, 2015. URL: <https://ure-online.info/encyclopedia/kanonizatsiya/> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>68</sup> Канонічний статус Київської митрополії. Уроки минулого, 2010. URL: <https://surl.li/dkeqhd> (Дата звернення: 24.04.2025).

<sup>69</sup> Вегеш М. (ред.). Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви. Т. 1–2 [Electronic resource]. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 392 с. URL: <https://surl.li/hxsmk> (Дата звернення: 24.04.2025).

Окрім церковних істориків, великий внесок у ці процеси зробили історики, які вивчали культурну та релігійну спадщину України, а також місцеві громади, що активно збирали свідчення про діяльність святих та підготовку документів для канонізації. Важливим аспектом стало розширення розуміння канонізації, яке вже не зводилося лише до відзначення героїв віри. Тепер стало важливим також враховувати їхній вплив на народну духовність і релігійне життя в Україні, а також культурну спадщину, яку вони залишили. УГКЦ змогла ввести ці нові практики у канонізаційні процедури, зокрема шляхом залучення місцевих громад до підготовки та дослідження кандидатур на святість<sup>70</sup>.

У результаті цієї роботи в УГКЦ було визнано кілька осіб як блаженних, а також розпочато процес канонізації таких видатних особистостей, як святі новомученики. Ці події стали значущими як на духовному, так і на культурному<sup>71</sup> рівні, адже вони відновлювали зв'язок між сучасним поколінням віруючих і тими, хто став свідками важких історичних періодів. Таким чином, процес канонізації в УГКЦ після 1989 року можна охарактеризувати як важливий етап відновлення церковної ідентичності, що супроводжувався зміною парадигм у духовному житті, посиленням національної свідомості і єдності, а також активною участю вчених та істориків у зборі доказів для канонізації.

Таким чином, процес канонізації в УГКЦ після 1989 року, зокрема завдяки ретельному дослідженню життєписів кандидатів і залученню вчених, став важливим етапом відновлення канонічної ідентичності і підтримки духовної спадщини Церкви в нових політичних умовах<sup>72</sup>.

Визнання святості через мучеництво стало однією з ключових практик у християнських канонізаційних процесах ХХ ст. Цей процес отримав новий імпульс завдяки численним мученикам, які постраждали за свою віру в умовах комуністичних репресій, радянських гонінь на Церкву, а також в роки

<sup>70</sup> Павлов С. В., Мезенцев К. В., Любіцева О. О. Географія релігій. К.: «АрТЕк», 1998. С. 504.

<sup>71</sup> Каплун Т. М. Образ святої княгині Ольги в давньоруській церковно-співочій традиції: історичні і джерелознавчі аспекти. Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство, 2015. № 1. С. 111-116. URL: <https://surl.li/kzqrck> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>72</sup> Вегеш М. (ред.). Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви. Т. 1–2 [Electronic resource]. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 392 с. URL: <https://surl.li/hxsmyk> (Дата звернення: 24.04.2025).

нацистської окупації. Важливою особливістю цього періоду стало те, що не лише священнослужителі, але й миряни, які зберігали вірність своїм релігійним переконанням за складних політичних умов, стали предметами канонізації. Їхні страждання за віру стали символами героїзму і відданості, що стало основою для визнання святості <sup>73</sup>.

Особливе значення у цьому контексті має визнання мучеників, які віддали своє життя за вірність Церкві в період радянських переслідувань. Одним із найяскравіших прикладів є Блаженний Омелян Ковч, український священник, який проявив велику відданість вірі, за що був ув'язнений і помер у нацистському концтаборі. Канонізація таких мучеників відіграла важливу роль у збереженні духовної ідентичності УГКЦ у важкі часи переслідувань <sup>74</sup>. Визнання їх святості стало не лише визнанням їхнього мучеництва, а й актом відродження національної та церковної самобутності в умовах, коли релігійне життя було піддано жорстокому контролю і обмеженням з боку влади.

Канонізаційні процеси, пов'язані з мучениками УГКЦ, стали важливим інструментом духовного відродження, особливо після здобуття незалежності України. Визнання святості таких блаженних, як Омелян Ковч та інших мучеників, стало актом визнання їхнього безмежного служіння Богу та Церкві. Вони стали прикладом безкомпромісної вірності в умовах тоталітарних режимів, що створювало для віруючих осіб моральний орієнтир <sup>75</sup>.

Роль цієї практики у збереженні духовної ідентичності Церкви під час тяжких періодів радянського режиму була надзвичайно важливою. Мучеництво виявилось способом не тільки вшанувати пам'ять тих, хто постраждав, а й надати нові моральні орієнтири для поколінь, що пережили радянську владу. Святий статус мучеників став підґрунтям для об'єднання громади і стимулом для духовного зростання. Відтак канонізація святих, які пережили радянські

<sup>73</sup> Комісія Синоду Єпископів. Катехизм Католицької Церкви. Жовква, 2002. 445 с.

<sup>74</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>75</sup> Місевич С. В. «Джерела канонічного права», 2005. 21 с.

переслідування або загинули під час нацистської окупації, стала важливою складовою частиною процесу відродження національної духовності та культури.

Визнання святості таких осіб, як миряни і священники, які активно брали участь у збереженні та відродженні церкви під час радянських репресій і в перші роки незалежності України, також мало великий вплив на розвиток духовного життя країни. Ці люди часто ставали моральними лідерами, рятуючи віру від забуття, коли релігійне життя було під заборонаю або жорстко контролювалося державними структурами. Їхня відданість вірі і Церкві в умовах найжорстокіших репресій стала визначальним фактором у духовному відродженні української нації після періоду комуністичних переслідувань <sup>76</sup>.

Це підтверджує, що канонізація мучеників та відданих вірі осіб має глибоке значення для церковної ідентичності і національної самосвідомості, зокрема в Україні, де боротьба за релігійну свободу часто ставала питанням національної незалежності.

Таблиця 1.11 - Визнання святості через мучеництво та приклади відданості вірі в ХХ ст <sup>77</sup>

| Аспект                                  | Опис                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Зростання числа канонізацій мучеників   | Канонізація мучеників, які постраждали за віру в період радянських репресій і нацистської окупації, стала важливою частиною відродження Церкви в Україні.                       |
| Канонізація Блаженного Омеляна Ковча    | Блаженний Омелян Ковч, священник УГКЦ, який помер у нацистському концтаборі, став символом мучеництва і вірності вірі, а його канонізація підсилює духовну ідентичність Церкви. |
| Збереження духовної ідентичності Церкви | Визнання святості мучеників сприяло відновленню національної та церковної самобутності, допомагаючи зберегти духовну єдність в умовах політичних репресій.                      |

<sup>76</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/fracil> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>77</sup> Жилюк С. І. «Канонізація святих і грішних.» Наукові записки. Національного університету Острозька академії. Історичне релігієзнавство №8, 2013. С. 75-88.

## Продовження таблиці 1.11

|                                        |                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Визнання святості мирян та священників | Канонізація мирян та священників, які підтримували і відроджували церкву під час радянських переслідувань, стала важливим аспектом відродження віри. |
| Моральне значення для віруючих         | Мучеництво стало моральним орієнтиром для нових поколінь, що пережили радянське переслідування, і стало основою для духовного відродження України.   |

Таким чином, процес беатифікації мучеників, особливо в умовах XX ст., відіграв вирішальну роль у відновленні духовної і культурної ідентичності Української Греко-Католицької Церкви, формуючи нові моральні стандарти і допомагаючи народу пережити важкі часи.

## **РОЗДІЛ 2. КАНОНІЧНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ БЕАТИФІКАЦІЇ ТА КАНОНІЗАЦІЇ В УГКЦ**

Канонічно-правове регулювання процесів беатифікації та канонізації в Українській Греко-Католицькій Церкві базується на загальноцерковних канонах, прийнятих Католицькою Церквою, з урахуванням специфіки місцевих традицій та історичних умов. Процедура беатифікації та канонізації кандидатів на святість визначається чіткими канонічними нормами, які включають розслідування життя, діл та чудес кандидата. Історично процеси беатифікації та канонізації в УГКЦ були тісно пов'язані з церковними та політичними реаліями, що впливали на канонічні практики і підходи до визнання святих <sup>78</sup>.

### **2.1. Норми канонічного права щодо беатифікації та канонізації в Католицькій Церкві**

Процес беатифікації та канонізації є важливою частиною життя Католицької Церкви, спрямованою на визнання святості певної особи. Ці процеси мають глибоке богословське та канонічне значення і проходять через кілька етапів, які забезпечують ретельне вивчення життя кандидата, його чеснот і чудес. Процес визначення святості складається з двох основних етапів – беатифікації та канонізації, кожен з яких має свої вимоги та процедури, що регулюються канонічним правом <sup>79</sup>.

Беатифікація – це процес визнання особи блаженною, що є першим етапом на шляху до канонізації. Для того, щоб кандидат міг бути проголошений

---

<sup>78</sup> John Paul II. *Divinus Perfectionis Magister* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>79</sup> Місевич С. В. «Джерела канонічного права», 2005. 21 с.

блаженным, необхідно, щоб він вів життя, яке є прикладом для інших, і щоб через його заступництво сталося чудо, яке є доказом його святості. Важливим аспектом є вивчення того, як ця людина жила своєю вірою, як проявляла героїчні чесноти, і як вона могла бути прикладом для інших вірних <sup>80</sup>.

Канонізація є наступним кроком і передбачає офіційне проголошення кандидата святим. Щоб досягти цього етапу, необхідно, щоб були знайдені докази того, що кандидат здійснив чудо після своєї смерті, що могло б бути визнано доказом його святості. Чудо має бути документально підтверджене, і воно повинно бути пов'язане з молитвою або заступництвом кандидата.

Процес беатифікації та канонізації регулюється канонічним правом, зокрема Кодексом канонічного права та різними документами, які визначають основні принципи та процедури. Одним із важливих органів, що займається цими питаннями, є Дикастерія у справах канонізації святих (*Dicastrium de Causis Sanctorum*) , яка має відповідальність за вивчення кандидатур і надання рекомендацій Святому Престолу. Це означає, що перед тим, як святого проголосять, Церква ретельно перевіряє всі аспекти життя кандидата, а також його спадщину і вплив на Церкву <sup>81</sup>.

Процес починається з так званої стадії «початкового вивчення», коли на місцевому рівні проводиться розслідування життя кандидата. Потім, якщо результати позитивні, справа передається до Ватикану, де починається детальніше дослідження. Під час цього етапу вивчається все – від моральних чеснот кандидата до можливих чудес, що сталися через його заступництво. Якщо кандидат проходить ці перевірки, наступним кроком є беатифікація, а вже після її завершення, можливо розпочати процес канонізації <sup>82</sup>.

---

<sup>80</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>81</sup> John Paul II. *Divinus Perfectionis Magister* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>82</sup> Колот С. Значення церковних канонів і державного впливу в процесі проголошення автокефалії помісних церков. Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Історичне релігієзнавство, 2014. № 9. С. 79-92. URL: <https://core.ac.uk/outputs/19905301/> (Дата звернення 24.04.2025).

Процес є надзвичайно складний та тривалий, оскільки Католицька Церква не лише прагне встановити факт святості кандидата, але й забезпечити, щоб цей процес був справедливим і об'єктивним. Це включає в себе збір доказів, свідчень і навіть медичне дослідження можливих чудес, що сталися після смерті кандидата <sup>83</sup>.

Таблиця 2.1 - Загальне уявлення про основні етапи процесу беатифікації та канонізації <sup>84</sup>

| Етап процесу                   | Опис                                                        | Вимоги                                                                                             |
|--------------------------------|-------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Початкове вивчення          | Початкове розслідування життя кандидата на місцевому рівні. | Вивчення святості, чеснот та життєвого шляху кандидата.                                            |
| 2. Перевірка документів        | Документація про чесноти кандидата та свідчення.            | Збір свідчень про життя та моральні чесноти кандидата.                                             |
| 3. Оголошення героїчних чеснот | Офіційне визнання героїчних чеснот кандидата.               | Установлення, що кандидат мав героїчні чесноти, такі як віра, надія, любов, терпіння, смиренність. |
| 4. Визнання чудеса             | Доказ чудеса, що сталися через заступництво кандидата.      | Чудо повинно бути визнане науково обґрунтованим і пов'язане з молитвою до кандидата.               |
| 5. Беатифікація                | Офіційне проголошення кандидата блаженним.                  | Оголошення кандидата блаженним після визнання його чудеса.                                         |
| 6. Канонізація                 | Офіційне проголошення кандидата святим.                     | Підтвердження другого чуда і остаточне визнання святості кандидата.                                |

Даний процес має на меті не лише підтвердити святість певної особи, але й забезпечити, щоб приклад цієї особи був надихаючим для вірних на всіх етапах їх духовного шляху. Всі кроки в процесі беатифікації та канонізації мають глибоке богословське підґрунтя і допомагають зрозуміти, яким чином Церква визначає, хто може бути визнаний блаженним чи святим в очах віруючих <sup>85</sup>.

<sup>83</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>84</sup> Канонічний статус Київської митрополії. Уроки минулого, 2010. URL: <https://surl.li/dkeqhd> (Дата звернення: 24.04.2025).

<sup>85</sup> Лінч Д. Античне християнство: Нормативне християнство. Початки монастирського життя. Середньовічна церква: коротка історія. Д. Лінч ; пер. з англ. В. Шовкун. К., 1994. С. 16-37.

Процес беатифікації та канонізації в Католицькій Церкві не лише підтверджує святість конкретної особи, але й має глибокий духовний та педагогічний зміст, мета якого полягає в тому, щоб приклад цієї людини став натхненням для віруючих на всіх етапах їхнього духовного шляху. Святість не лише є високим ступенем моральних чеснот, а й втіленням життя, яке може бути орієнтиром для інших у їхньому зростанні у вірі та служінні Богу. Процес канонізації – це складна та детальна процедура, яка дозволяє не лише підтвердити особливу святість кандидата, а й продемонструвати цілющість його духовного прикладу для всіх вірних <sup>86</sup>.

Даний процес є результатом ретельного дослідження життя кандидата на святість, його відносин із Богом, з людьми і з Церквою. Особливо важливо, щоб життя цієї людини було життям чеснот, які відповідали б Христовому покликанню до святості, що передбачає не лише виконання релігійних обрядів, а й вірність Божим заповідям у всіх аспектах повсякденного життя. За допомогою процесу канонізації Церква прагне показати, що святість – це не лише виняткове явище, доступне лише рідким особистостям, а характеристика, яку може і має прагнути кожен християнин.

Через визнання святості Церква дає можливість вірним побачити, як конкретна людина, з її труднощами та боротьбою, змогла досягти вищих духовних досягнень. Вона стає прикладом для наслідування, і тому беатифікація чи канонізація служить для Церкви не лише актом вшанування, а й засобом для освіти та натхнення віруючих у їхньому повсякденному житті, допомагаючи їм у прагненні до святості <sup>87</sup>.

Кожен етап процесу беатифікації та канонізації має свої богословські та канонічні засади, які вимагають ретельної перевірки і вивчення всієї спадщини кандидата. Окрім чеснот, необхідним є також визнання чудес, що сталися через заступництво цієї особи, що свідчить про її особливу духовну силу і присутність

---

<sup>86</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>87</sup> Лубський В. І. та ін. Релігієзнавство: Підручник для студ. вищих навч. закл. В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська. К.: Академвидав, 2002. 429 с.

у житті Церкви після її смерті. Це забезпечує впевненість, що свята особа продовжує своє заступництво перед Богом і може бути прикладом для інших у житті вірності і молитви <sup>88</sup>.

Даний процес потребує зібрання доказів, свідчень та документів, що підтверджують духовну зрілість і героїчні чесноти кандидата, а також можливі чудеса, які відбулися через його посередництво. І хоча цей процес може здатися складним і тривалим, він має важливе значення для всієї Церкви, адже він є не лише формальним визнанням святості, а й засобом для духовного зростання віруючих через приклад життя святих.

Таблиця 2.2 - Основні етапи цього процесу та їх взаємозв'язок з цілями канонізації <sup>89</sup>

| Етап процесу     | Опис                                                                 | Мета процесу                                                                         |
|------------------|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| Життя кандидата  | Вивчення життєвого шляху кандидата, його чеснот та віри.             | Показати, як життя особи може стати прикладом для вірних.                            |
| Героїчні чесноти | Докази того, що кандидат мав виняткові чесноти в своєму житті.       | Підтвердження, що кандидат жив згідно з Божими заповідями.                           |
| Чудеса           | Пошук чудес, здійснених через заступництво кандидата.                | Підтвердження присутності Божої сили в житті кандидата після його смерті.            |
| Беатифікація     | Офіційне проголошення кандидата блаженным після підтвердження чудес. | Підтвердження, що кандидат є прикладом святості для вірних.                          |
| Канонізація      | Офіційне визнання кандидата святим.                                  | Визнання святості кандидата та надання йому статусу для наслідування іншими вірними. |

<sup>88</sup> Марцелку Ф. П. Мучеництво та шлях визнання католицьких святих. Досвід Української греко-католицької церкви. Історія релігій в Україні. Актуальні питання, 2021. № 3. С. 9-17. URL: <https://surl.li/pozexv> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>89</sup> Пігош М.. Раннє християнство та антична філософія. М. Пігош. Історія релігій в Україні, 2011: наук. Щорічник. Ін-т релігієзнавства. Філія Львів. музею історії релігії, Львів. від-ня ін-ту Укр. археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, Від-ня релігієзнавства ін-ту філософії ім. Г. Сковороди НАН України; [редкол.: З. Білик та ін.]. Л., 2011. Кн. 2. С. 10-15. Бібліогр.: 14 назв.

Представлений процес є складною і священною частиною життя Церкви, що допомагає вірним не лише розпізнати святих, а й прагнути до святості через власне життя, слідуючи прикладу тих, хто вже досяг найвищої духовної зрілості.

Процес беатифікації та канонізації є багатоступеневою процедурою, що вимагає участі численних церковних інстанцій, серед яких ключову роль відіграють місцеві єпископи та Святий Престол <sup>90</sup>. Вони мають особливе значення, оскільки їхнє втручання є важливим на різних етапах процесу, і вони мають вплив на остаточне рішення про визнання святості кандидата. Саме ці інстанції здійснюють нагляд за процесом, забезпечують правильне застосування канонічного права і гарантують, що процес проходить в межах церковних правил і норм. Однак їхня роль не обмежується лише адміністративною або формальною. Вони також несуть богословську відповідальність за те, щоб через цей процес було підкреслено значення святості для всієї Церкви <sup>91</sup>.

Вселенський Архиєрей, як вищий авторитет у Церкві, має ключове значення в усьому процесі беатифікації та канонізації. Він є кінцевим органом, що дає дозвіл на проголошення святості, тобто його рішення є фінальним визнанням святості кандидата. Як голова Церкви, Вселенський Архиєрей має право безпосередньо втручатися у процес, однак у більшості випадків цей процес починається з ініціативи місцевого єпископа або єпископату певної країни. Вселенський Архиєрей затверджує або відхиляє пропозиції, що надходять від місцевої Церкви, тим самим здійснюючи свою пастирську відповідальність перед всією Католицькою Церквою. Зокрема, після ретельної перевірки кандидатури та після підтвердження чудес через посередництво кандидата, саме Вселенський Архиєрей ухвалює рішення щодо канонізації <sup>92</sup>.

Місцеві єпископи відіграють важливу роль на початкових етапах процесу. Саме на рівні місцевої Церкви часто ініціюється процес беатифікації кандидата.

<sup>90</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>91</sup> John Paul II. *Divinus Perfectionis Magister* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>92</sup> Жилюк С. І. «Канонізація святих і грішних.» Наукові записки. Національного університету Острозька академії. Історичне релігієзнавство №8, 2013. С. 75-88.

Єпархіальний єпископ може подати заяву на відкриття процесу, якщо є переконання, що особа вела святе життя і має відповідні моральні чесноти, які можуть бути прикладом для вірних. Процес, звісно, починається з детального вивчення життя кандидата, збору свідчень і документів, що підтверджують його святість. Єпархіальний єпископ, у цьому випадку, виконує роль наглядача за початковим етапом розслідування, яке потім може бути передано до Ватикану для подальшого вивчення та схвалення<sup>93</sup>.

Слід зазначити, що відповідно до канонічного права, роль місцевого єпископа та Святого Престолу регулюється особливими канонічними нормами, що визначають, коли і як ці інстанції можуть втручатися в процес. Наприклад, єпархіальний єпископ не має права безпосередньо проголошувати кандидата святим або блаженним, однак він може ініціювати процес на місцевому рівні, подати клопотання до Святого Престолу і організувати збір свідчень. Вселенський Архиєрей, з іншого боку, виносить остаточне рішення, і його авторитет гарантує, що процес проходить згідно з канонічними принципами, закріпленими в Кодексі канонічного права.

Процес беатифікації та канонізації є складним і багатоетапним, тому роль кожної інстанції має бути чітко визначеною, щоб забезпечити справедливість та чесність у прийнятті рішення. Місцеві єпископи можуть мати важливий вплив на те, як процес розвиватиметься, адже їхня підтримка та рекомендації відіграють значну роль у визначенні того, чи буде кандидат визнаний святим. Проте, без остаточного схвалення Вселенського Архиєрея процес не може бути завершено. Саме його рішення є тим остаточним кроком, який офіційно визначить кандидата святим або блаженним, надаючи йому церковне визнання та служіння як приклад для всіх вірних<sup>94</sup>.

---

<sup>93</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). *Sanctorum Mater* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>94</sup> John Paul II. *Divinus Perfectionis Magister* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

Даний процес регулюється канонічними принципами, які не лише визначають, як і коли можна ініціювати процес беатифікації або канонізації, але й підкреслюють, що остаточне рішення має бути ухвалене на рівні Святого Престолу. Це забезпечує єдність Церкви і гарантує, що всі рішення, які стосуються визнання святості, є результатом ретельного аналізу та молитви, що призводить до найвищого рівня авторитету в Церкві <sup>95</sup>.

Таблиця 2.3 - Взаємодія між Святим Престолом і місцевими єпископами у процесі беатифікації та канонізації <sup>96</sup>

| Інстанція                                   | Роль та функція                                                                                          | Вплив на процес                                                                       |
|---------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| Святий Престол<br>(Вселенський<br>Архиєрей) | Вищий авторитет у Церкві, що приймає остаточне рішення про беатифікацію та канонізацію кандидата.        | Дозвіл на беатифікацію та канонізацію, що завершує процес.                            |
| Єпархіальний<br>єпископ                     | Ініціює процес на місцевому рівні, забезпечує початкове розслідування життя кандидата, збирає свідчення. | Початковий етап збору документів і свідчень для подальшого розгляду Святим Престолом. |

Ця таблиця показує, як важливою є співпраця між єпархіальними єпископами та Святим Престолом для успішного завершення процесу беатифікації та канонізації. Наведений процес є результатом спільної праці на місцевому та вселенському рівнях, що підтверджує єдність Церкви у визнанні святості <sup>97</sup>.

<sup>95</sup> Беатифікаційний процес патріарха Любомира розпочато: що далі? Івано-Франківська Архієпархія УГКЦ, 2024. URL: <https://ugccif.org.ua/beatyfikatsijnyj-protse-patriarkha-liubomyra-rozpochato-shcho-dali/> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>96</sup> Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Фонд 179 (Кураторія львівського шкільного округу, м. Львів). Опис 2а. Справа 1656 (Свідчення успішності учнів початкових шкіл з прізвищами на букву «М», 1902–1939 рр., 127 арк.); Справа 1662 (Річні свідчення учнів державних початкових шкіл, 1921–1939 р., 164 арк.). URL: <https://surl.lu/xsztp> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>97</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). Sanctorum Mater [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

## 2.2. Регулювання даних процесів у Кодексі Канонів Східних Церков

Процес беатифікації та канонізації в Східних Католицьких Церквах має свою особливу структуру та специфічні канонічні положення, які відрізняються від правил, що регулюють цей процес у Латинській Церкві. Кодекс Канонів Східних Церков (ККСЦ), що є основним документом, який визначає правила для Східних Католицьких Церков, встановлює окремі норми, що враховують специфіку духовного життя, літургійних традицій і канонічної організації даних церков. Хоча основні принципи беатифікації та канонізації схожі з латинськими традиціями, Кодекс Канонів визначає деякі відмінності, які відображають богословську та культурну різноманітність Східних Католицьких Церков.

У Кодексі Канонів Східних Церков процес беатифікації та канонізації також є детально регульованим, з окремими канонами, що визначають етапи цього процесу. Однак є важливі відмінності в тому, хто може ініціювати цей процес і як відбувається розслідування. Відповідно до ККСЦ, ініціативу щодо відкриття процесу беатифікації має право подавати єпархіальний єпископ або Синод єпископів Патріаршої (Верховно-Архиєпископської) Церкви. Це є важливим аспектом, оскільки дає місцевим Церквам більше автономії в започаткуванні такого процесу, що відрізняє Східні Церкви від Латинської, де роль ініціатора процесу більше зосереджена на Святому Престолі <sup>98</sup>. У Східних Католицьких Церквах також є можливість для народних ініціатив і місцевих вірних, якщо вони мають переконання, що кандидат вів святе життя.

Процес починається з детального дослідження життя кандидата на святість. Єпархіальний єпископ, після консультацій з іншими церковними інстанціями, має право розпочати розслідування <sup>99</sup>. Даний етап включає збір свідчень, документів та дослідження моральних чеснот кандидата, які повинні

<sup>98</sup> Vatican News. Dicastery for the Causes of Saints: competence and role [Electronic resource]. URL: <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2025-07/dicastery-for-the-causes-of-saints.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>99</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

бути підтверджені відповідними доказами. Після того, як матеріали розслідування будуть зібрані, процес передається до Синоду єпископів або вищої церковної влади для подальшого вивчення та ухвалення рішення.

Ще однією важливою особливістю Східних Католицьких Церков є те, що визнання чудес також є важливою частиною процесу, але тут може бути деяка гнучкість в залежності від конкретної традиції та практики, які існують в тій чи іншій Східній Церкві. У Латинській Церкві чудо є однією з основних умов для беатифікації, в той час як у Східних Католицьких Церквах, хоча чудо є важливим елементом, особливу увагу надають також свідченням про святість життя кандидата та його духовний вплив на місцеву Церкву <sup>100</sup>.

Кодекс Канонів Східних Церков також регулює етапи, на яких місцеві єпископи можуть здійснювати активну роль. Після збору свідчень і документів про життя кандидата єпископи можуть подати ці матеріали до Синоду єпископів, який після їх вивчення ухвалює рішення про подальший рух процесу. У разі позитивного рішення, цей процес передається до відповідних органів, які займаються безпосередньо беатифікацією та канонізацією.

Канонічне право також передбачає особливу увагу до традиційних практик вшанування святих. В деяких випадках, наприклад, святий може бути канонізований не лише через чудо, але й завдяки життю, яке є явним свідченням Христової любові та служіння Церкві. Таким чином, процес беатифікації та канонізації в Східних Католицьких Церквах може включати більше акценту на духовний розвиток кандидата і його роль у житті Церкви, ніж на надприродних подіях, хоча чудеса все одно відіграють важливу роль <sup>101</sup>.

---

<sup>100</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>101</sup> Vatican News. Dicastery for the Causes of Saints: competence and role [Electronic resource]. URL: <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2025-07/dicastery-for-the-causes-of-saints.html> (Дата звернення 24.04.2025).

Таблиця 2.4 - Загальні принципи та структуру процесу беатифікації та канонізації в Кодексі Канонів Східних Церков <sup>102</sup>

| Етап процесу             | Опис                                                                                                                            | Вплив на процес                                                                                              |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ініціація процесу        | Єпархіальний єпископ або Синод єпископів Патріаршої (Верховно-Архиєпископської) Церкви ініціює процес на рівні місцевої Церкви. | Місцеві Церкви мають більшу автономію в розпочатку процесу.                                                  |
| Збір свідчень            | Вивчення життя кандидата, збори свідчень та документів про його чесноти.                                                        | Місцеві церковні інстанції активно збирають інформацію про кандидата.                                        |
| Рішення Синоду єпископів | Синод єпископів Патріаршої (Верховно-Архиєпископської) Церкви ухвалює рішення про подальший рух процесу.                        | Рішення синоду має велике значення в ухваленні подальших кроків.                                             |
| Канонізація              | Після ретельного вивчення і затвердження процесу, кандидата можуть оголосити святим.                                            | Остаточне рішення про канонізацію приймається на церковному рівні, часто з урахуванням традиційної практики. |

Процес беатифікації та канонізації в Східних Католицьких Церквах, як і в Латинській Церкві, має свої глибокі богословські та канонічні засади, але він зберігає особливості, які відповідають традиціям та потребам Східних Католицьких Церков <sup>103</sup>. Даний процес спрямований на визнання святості не тільки через чудеса, а й через свідчення про святе і віддане життя, яке має глибоке значення для всієї Церкви.

Процеси канонізації в Латинській та Східних Католицьких Церквах мають багато спільного, адже обидва спрямовані на визнання святості конкретної особи та її служіння Богові. Однак існують суттєві відмінності у процедурі та підходах до канонізації в цих двох обрядових традиціях, що зумовлені історичними, культурними та богословськими особливостями кожної Церкви.

У Латинській Церкві процес канонізації є складною та централізованою процедурою, що здійснюється під безпосереднім контролем Святого Престолу.

<sup>102</sup> Виникнення та еволюція християнства. Релігієзнавство, за ред. С. А. Бублика. К., 1998. С. 167-230.

<sup>103</sup> Vatican News. Dicastery for the Causes of Saints: competence and role [Electronic resource]. URL: <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2025-07/dicastery-for-the-causes-of-saints.html> (Дата звернення 24.04.2025).

Це означає, що весь процес, починаючи від збору свідчень до ухвалення остаточного рішення, проходить через певні органи Ватикану <sup>104</sup>. Процес канонізації часто ініціюється на рівні місцевої Церкви, коли єпископ подає клопотання до Святого Престолу, однак саме Вселенський Архиєрей має остаточне слово в прийнятті рішення. Для беатифікації та канонізації необхідно підтвердити чудеса, що сталися через заступництво кандидата, а також підтвердити, що його життя відповідало критеріям героїчних чеснот. Ці вимоги підкріплюються канонічними нормами, зокрема Кодексом канонічного права, який детально регулює всі етапи процесу, включаючи вивчення життєвого шляху кандидата, збори свідчень і розслідування чудес. У Латинській Церкві роль Вселенського Архиєрея є центральною, і його ухвалені рішення є остаточним, що надає процесу канонізації високу централізацію і єдність у Церкві <sup>105</sup>.

У Східних Церквах процес канонізації відрізняється через більш локалізований і децентралізований підхід. Тут роль єпархіальних єпископів та місцевих церковних органів є значною. Процес часто починається з ініціативи місцевої Церкви, де єпископ або Синод єпископів Патріаршої (Верховно-Архиєпископської) Церкви можуть ухвалити рішення про вивчення життя кандидата на святість. Місцева спільнота має більший вплив на визначення того, чи варта певна особа визнання святою, ніж у Латинській Церкві, де більша частина процесу здійснюється через Апостольську Столицю <sup>106</sup>. У Східних Католицьких Церквах канонізація часто здійснюється без чітко визначеного процесу, подібного до латинського, і є більш адаптованою до місцевих традицій. Наприклад, в Східних Католицьких Церквах можуть не бути вимог щодо чудес, як у Латинській Церкві, де вони є необхідними для беатифікації або канонізації.

<sup>104</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>105</sup> Марцелюк П. Мучеництво та шлях визнання католицьких святих. Досвід Української греко-католицької церкви. Історія релігій в Україні. Актуальні питання, 2021. № 3. С. 9-17. URL: <https://religio.org.ua/index.php/religio-actual-issues/article/view/1400/1390> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>106</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). Sanctorum Mater [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

Визнання святими також може базуватися на живому свідченні громади та визнанні важливості духовного життя кандидата для місцевої Церкви.

Ще однією відмінністю є акцент на героїчні чесноти та чудеса. У Латинській Церкві чудо є важливим доказом, що супроводжує процес канонізації і є однією з умов для проголошення кандидата святим. У Східних Церквах (православних), хоча чудеса також відіграють певну роль, значення акценту на чудо може бути менш виразним, а більший акцент може ставитись на свідчення святого життя, праведності та впливу на місцеву спільноту. У Східних Церквах святі можуть бути визнані не через чудо, а завдяки їх духовному впливу, значущості для Церкви і життєвому служінню.

Важливо також зазначити, що в Східних Католицьких Церквах є різні підходи до канонізації в залежності від конкретної обрядової традиції. У православних східних обрядових Церквах канонізація не є стандартною процедурою і зазвичай відбувається на місцевому рівні, тоді як у Східних Католицьких Церквах процес зазвичай є більш формалізованим, але все ж таки залишається зосередженим на місцевій Церкві.

Таблиця 2.5 - Основні відмінності між процесами канонізації в Латинській та Східних Католицьких Церквах <sup>107</sup>

| Ключовий аспект       | Латинська Церква                                                                    | Східні Церкви                                                                                                |
|-----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Централізація процесу | Процес є централізованим, під контролем Святого Престолу.                           | Процес є більш децентралізованим і локалізованим.                                                            |
| Ініціатор процесу     | ініціатива надходить від місцевої Церкви, але рішення приймає Вселенський Архиєрей. | Місцеві єпископи або Синод єпископів Патріаршої (Верховно-Архиєпископської) Церкви можуть ініціювати процес. |

<sup>107</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

## Продовження таблиці 2.5

|                            |                                                                        |                                                                                      |
|----------------------------|------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| Роль Вселенського Архисрея | Вселенський Архисреймає остаточне слово у беатифікації та канонізації. | Вселенський Архисреймає менший вплив; рішення може бути ухвалене на місцевому рівні. |
| Чудеса                     | Чудо є обов'язковим доказом для беатифікації та канонізації.           | Чудеса можуть не бути основною умовою; акцент на святому житті.                      |
| Акцент на героїчні чесноти | Героїчні чесноти є важливими для канонізації.                          | Акцент на духовному житті та впливі кандидата на місцеву спільноту.                  |
| Місцеві традиції           | Процес канонізації є однаковим для всієї Латинської Церкви.            | Кожна Східна Церква може мати власні особливості процесу.                            |
| Процедура визнання святим  | Строга процедура, що включає збір доказів, свідчень та чудес.          | Процес може бути більш гнучким, з акцентом на духовний вплив кандидата.              |

Ці відмінності показують, як різні обрядові традиції можуть впливати на те, як Церкви визначають святість і визнання осіб, що зробили значний внесок у духовне життя своїх спільнот. В той час як Латинська Церква орієнтується на чітку, централізовану процедуру, що підкріплена канонічним правом, Східні Церкви зберігають більшу локалізованість у визначенні святого життя і можуть більше акцентувати увагу на місцевих традиціях і звичаях, що дозволяє більш гнучко підходити до процесу канонізації <sup>108</sup>.

Процес беатифікації та канонізації в Східних Католицьких Церквах є складним і важливим етапом у духовному житті Церкви, і він має своєрідну структуру, яка включає важливу роль місцевих церковних ієрархів, зокрема патріархів, митрополитів та єпископів <sup>109</sup>. Згідно з Кодексом Канонів Східних Церков (ККСЦ), ці церковні особи мають значний вплив на ініціювання процесу та на ухвалення важливих рішень щодо кандидатів на святість. Їхні повноваження в цьому процесі добре регулюються канонічними нормами, що

<sup>108</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). *Sanctorum Mater* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>109</sup> John Paul II. *Divinus Perfectionis Magister* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

визначають порядок дій на різних етапах процедури, а також їхню роль у співпраці з Римським Престолом.

Східні патріархи, митрополити та єпископи Східних Церков *sui iuris* мають кілька важливих функцій у процесі беатифікації та канонізації. Перш за все, вони можуть бути ініціаторами процесу, особливо якщо кандидат на святість належить до їхньої юрисдикції. Єпархіальний єпископ має право розпочати розслідування про життя кандидата, збирати свідчення, проводити дослідження про героїчні чесноти та відповідність його життя вимогам святості. Відтак місцеві єпископи відіграють центральну роль на самому початку процесу, оскільки саме вони мають найкраще знання про кандидата і його служіння в церкві та суспільстві.

Згідно з ККСЦ, єпископи мають повноваження ініціювати процес беатифікації або канонізації, подаючи відповідне клопотання до вищих церковних органів, зокрема до патріархів або Синоду єпископів. У випадку, коли особа є важливою для конкретної Східної Церкви, патріарх може брати на себе значну відповідальність за просування цього процесу на рівні всієї патріархії. Крім того, патріархи мають важливу роль у визначенні того, коли та яким чином завершити процес канонізації в межах своїх юрисдикцій <sup>110</sup>.

Процес у Східних Католицьких Церквах також характеризується тісною співпрацею між єпархіальними єпископами та Римським Престолом. Хоча патріархи та місцеві ієрархи мають певну автономію у процесі канонізації, їхні дії та рішення не є остаточними без схвалення Святого Престолу. Це підтверджує тісну взаємодію Східних Католицьких Церков з Римським Престолом у питанні канонізації, особливо в частині підтвердження чудес, героїчних чеснот кандидата та його визнання святим або блаженным. Згідно з канонічними принципами, після того, як процес проходить через місцеві церковні органи, він

---

<sup>110</sup> Марцелюк П. Отець Полікарп Марцелюк, ЧСБВ, про беатифікаційний процес Любомира Гузара. Місіонар, 2024. URL: <https://surl.li/hdlaua> (Дата звернення: 11.10.2024).

передається для остаточного затвердження до Римського Престолу, який здійснює останнє рішення <sup>111</sup>.

Що стосується канонічних принципів, то важливими є ті, що визначають роль східних патріархів, митрополитів та єпископів Східних Церков *sui iuris*. Один із основних канонів ККСЦ, що регулює ці питання, полягає в тому, що лише вищі церковні органи, до яких відносяться патріархи та Синод єпископів Патріаршої (Верховно-Архиєпископської) Церкви, мають право на подання кандидатури до Римського Престолу. Водночас місцеві єпископи мають обов'язок забезпечити належну перевірку кандидатури на святість і подати відповідні документи та свідчення. Важливо, що хоча патріархи й мають важливу роль у розгляді кандидатур, остаточне рішення про беатифікацію чи канонізацію залишається за Святим Престолом.

Іншою важливою особливістю є те, що на кожному етапі процесу єпископи та патріархи повинні дотримуватись норм, визначених Кодексом Канонів Східних Церков, забезпечуючи, щоб процес проходив згідно з канонічними правилами. Вони повинні враховувати як духовні, так і юридичні аспекти розслідування та збору доказів про святість кандидата. Складна канонічна процедура включає перевірку моральних чеснот, можливих чудес та духовного впливу кандидата на Церкву <sup>112</sup>.

---

<sup>111</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). *Sanctorum Mater* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>112</sup> John Paul II. *Divinus Perfectionis Magister* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

Таблиця 2.6 - Роль Східних патріархів та місцевих церковних ієрархів у процесі беатифікації та канонізації <sup>113</sup>

| Роль церковних ієрархів | Опис процесу та повноваження                                                                                     | Співпраця з Римським Престолом                                                  |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Місцеві єпископи        | ініціюють процес, збирають свідчення, досліджують чесноти кандидата.                                             | Подають матеріали до Синоду єпископів або до патріарха для подальшого вивчення. |
| Патріархи               | Визначають важливість кандидатури для всієї патріархії, затверджують або передають процес до Римського Престолу. | Співпрацюють з Римським Престолом, подаючи документи для підтвердження.         |
| Митрополити та єпископи | Супроводжують процес в межах своїх митрополій і єпархій, забезпечують збори свідчень.                            | Справляються з процесом на місцевому рівні, але кінцеве рішення за Римом.       |
| Римський Престол        | Остаточо затверджує беатифікацію або канонізацію після перевірки матеріалів.                                     | Схвалює рішення, ухвалене місцевими церковними органами.                        |

Процес беатифікації та канонізації в Східних Католицьких Церквах є зразком співпраці між місцевими церковними органами та Римським Престолом, зберігаючи при цьому відповідну автономію місцевих ієрархів у ініціюванні та веденні цього процесу. Ця структура дозволяє забезпечити гнучкість у визначенні святості, водночас зберігаючи єдність Церкви на всіх рівнях.

### 2.3. Ватикан та його роль у беатифікаційних і канонізаційних справах УГКЦ

Процес беатифікації та канонізації святих є надзвичайно важливим етапом у церковному житті, що визначає, чи буде певна особа визнана святим або блаженным, а її приклад служіння Богові – взірцем для вірних <sup>114</sup>. У Греко-Католицькій Церкві цей процес є також важливим для духовної спадщини та історії Церкви, однак він, як і в інших частинах Католицької Церкви, підлягає

<sup>113</sup> Комісія Синоду Єпископів. Катехизм Католицької Церкви. Жовква, 2002. 445 с.

<sup>114</sup> Марцелюк П. Синодові представили стан процесів беатифікації українських слуг Божих. УГКЦ, 2022. URL: <https://surl.lt/rjufdq> (Дата звернення: 11.10.2024).

регулюванню центральними органами Святого Престолу <sup>115</sup>. Зокрема, хоча процес беатифікації та канонізації може ініціюватися на місцевому рівні – на рівні єпархії чи патріархії УГКЦ – кінцеве рішення, що проголошує людину блаженним чи святим, ухвалюється лише Римським Архиєреєм <sup>116</sup>.

Важливість Апостольської Столиці в цьому процесі важко переоцінити. Вселенський Архиєрей, як вищий авторитет Церкви, має останнє слово в питанні беатифікації і канонізації, навіть якщо попередні етапи процесу проходять на місцевому рівні. УГКЦ, зокрема, дотримується канонічного права, яке передбачає, що процедура канонізації має підкорятися вимогам, установленим Святим Престолом. Сам процес проходить кілька етапів, і важливим моментом є те, що хоча розслідування, вивчення доказів та подання клопотань можуть здійснюватися на рівні місцевої єпархії, остаточне рішення про проголошення святим або блаженним завжди залишається за Вселенським Архиєреєм <sup>117</sup>.

Процес канонізації в УГКЦ, як і в інших частинах Католицької Церкви, розпочинається на місцевому рівні. Єпископи або патріарх можуть ініціювати процес канонізації, зібрати свідчення, провести розслідування про чесноти та життя кандидата, а також звернутися до Римського Престолу для подальшого розгляду. Важливо відзначити, що цей процес є відносно автономним на початкових етапах, але він не завершується без рішення Святого Престолу. Тільки після того, як усі етапи перевірки будуть завершені, а чудеса чи героїчні чесноти будуть підтверджені, питання щодо проголошення кандидата святим або блаженним передається до Вселенського Архиєрея, який ухвалює остаточне рішення. Римська курія, зокрема Дикастерія у справах канонізації святих, здійснює перевірку всіх матеріалів і надає свої рекомендації Вселенському Архиєрею для прийняття рішення <sup>118</sup>.

<sup>115</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>116</sup> Марцелюк П. Синодові представили стан процесів беатифікації українських слуг Божих. УГКЦ, 2022. URL: <https://surl.lt/rjufdq> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>117</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). Sanctorum Mater [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>118</sup> Місевич С. В. «Джерела канонічного права», 2005. 21 с.

Таким чином, Ватикан виступає як кінцевий авторитет у процесі канонізації, навіть якщо ініціатива цього процесу йде з місцевих церковних органів. Даний процес гарантує, що беатифікація або канонізація відповідають єдиним стандартам, що застосовуються до всіх католицьких Церков, і є частиною єдиного церковного організму, в якому Вселенський Архиєрей є вищим авторитетом. Це також демонструє єдність Церкви та співпрацю між місцевими ієрархами і Римським Престолом у визначенні святості і благочестя.

Співпраця між Святим Престолом і УГКЦ на етапах канонізації також важлива, оскільки вона забезпечує відповідність місцевих церковних традицій загальноцерковному канонічному праву. Римська курія може запросити єпархіальних єпископів або патріархів до участі в розгляді справи, а також попросити додаткові документи чи пояснення стосовно життя кандидата <sup>119</sup>. На цьому етапі, хоча місцеві ієрархи мають вагомe слово у визначенні важливості кандидата для своєї спільноти, остаточне рішення завжди залежить від Вселенського Архиєрея. УГКЦ при цьому зберігає свою духовну і канонічну єдність з Римом і дотримується канонів, що регулюють цей процес <sup>120</sup>.

Таким чином, процес канонізації в УГКЦ є важливим церковним заходом, що відображає єдність між місцевими та центральними органами Церкви. Святий Престол відіграє ключову роль як кінцевий авторитет, забезпечуючи, щоб усі кандидатури на святість відповідали високим стандартам, що встановлені Католицькою Церквою для визнання святості.

Дикастерія у справах канонізації святих є ключовим органом Апостольської Столиці, відповідальним за розгляд справ кандидатів на святість у Католицькій Церкві, включаючи Українську Греко-Католицьку Церкву. Як орган, що безпосередньо займається вивченням кандидатур для беатифікації та канонізації, Дикастерія має важливу роль у забезпеченні канонічної

---

<sup>119</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). *Sanctorum Mater* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>120</sup> Марцелюк П. Синодові представили стан процесів беатифікації українських слуг Божих. УГКЦ, 2022. URL: <https://surl.lt/rjufdq> (Дата звернення: 11.10.2024).

правильності та ретельності процесів, що проходять у рамках УГКЦ. Оскільки УГКЦ є частиною Католицької Церкви, вона повинна відповідати загальним церковним вимогам щодо канонізації, а також взаємодіяти з Римським Престолом через органи, такі як Дикастерія у справах канонізації святих <sup>121</sup>.

Дикастерія у справах канонізації святих є підрозділом Апостольської Столиці, що займається перевіркою та оцінкою матеріалів, поданих для канонізації кандидатів. У її повноваження входить ретельне розслідування життєвого шляху кандидатів на святість, що включає в себе перевірку їхнього життя, чеснот, духовного впливу та, у разі потреби, підтвердження чудес. Ця процедура є надзвичайно складною, оскільки кожен крок процесу потребує ретельної перевірки та вивчення. Дикастерія має у своєму розпорядженні канонічних експертів, які забезпечують, щоб процес беатифікації та канонізації відповідав усім вимогам канонічного права <sup>122</sup>.

У контексті УГКЦ, як частини Католицької Церкви, процес канонізації кандидатів також проходить через цю Дикастерію. Справа щодо кандидатури на святість може бути ініційована на рівні єпархії чи патріархії УГКЦ, де місцеві єпископи та ієрархи збирають свідчення, документи та досліджують героїчні чесноти кандидата <sup>123</sup>. Після того як всі необхідні матеріали зібрані, вони передаються до Святого Престолу, і з цього моменту Дикастерія у справах канонізації святих бере на себе відповідальність за подальшу перевірку.

У Греко-Католицькій Церкві існує тісна співпраця з Ватиканом для того, щоб процес канонізації відповідав вимогам канонічного права і був здійснений відповідно до високих стандартів, що притаманні всій Католицькій Церкві. Дикастерія у справах канонізації святих аналізує всі зібрані документи, свідчення, а також результати попередніх розслідувань, перевіряючи, чи

<sup>121</sup> Vatican News. Dicastery for the Causes of Saints: competence and role [Electronic resource]. URL: <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2025-07/dicastery-for-the-causes-of-saints.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>122</sup> Сабат П. Вшанування мучеників УГКЦ, проголошених блаженними Папою Іваном Павлом II в Україні 2001 року. Журнал з Еклезіології і Церковного права, Львів, 2015. №12. С. 114-131.

<sup>123</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). Sanctorum Mater [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

кандидат дійсно проявив героїчні чесноти, чи йому приписуються чудеса, що можуть бути визнані Церквою <sup>124</sup>. Важливим етапом є також оцінка духовного впливу кандидата, зокрема, як його життя і служіння вплинули на життя Церкви та на розвиток духовності серед вірних.

Однією з ключових функцій Дикастерії є оцінка чудес, що приписуються кандидатам. Вона має свою комісію, яка займається науковим та медичним аналізом чудес, що мають бути документально підтверджені та визнані не просто як чудеса, а як дійсно не пояснені природними законами явища. Це один з найважливіших етапів у процесі канонізації, оскільки чудеса часто є важливим підтвердженням святого життя кандидата, а також мають велике значення для віруючих <sup>125</sup>.

Таблиця 2.7 - Роль Дикастерії у справах канонізації святих у процесах беатифікації та канонізації кандидатів з УГКЦ <sup>126</sup>

| Етап процесу                 | Опис процесу в УГКЦ                                        | Роль Дикастерії у справах канонізації святих                                               |
|------------------------------|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ініціація процесу            | Місцеві єпископи чи патріарх ініціюють процес канонізації. | Дикастерія не бере участі на цьому етапі, але процес підлягає загальним канонічним нормам. |
| Збір свідчень та дослідження | Єпископи та ієрархи УГКЦ збирають свідчення та документи.  | Дикастерія оцінює зібрані документи, але не бере участі на місцевому рівні.                |

<sup>124</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missiope.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>125</sup> Історія релігії в Україні За ред. А. М. Колодного і П. Л. Яроцького. К., 1999. С. 54.

<sup>126</sup> Головащенко С. І. Доба виникнення християнства: історичні, соціальні та ідейно-психологічні характеристики. Історія християнства: курс лекцій. С. І. Головащенко. К., 1999. С. 8-23.

## Продовження таблиці 2.7

|                                             |                                                                             |                                                                                              |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| Перевірка чудес та чеснот                   | Місцеві органи Церкви перевіряють чесноти та чудеса.                        | Дикастерія проводить детальну перевірку чудес, вивчає наукові та медичні аспекти.            |
| Подання матеріалів до Апостольської Столиці | Після зібрання свідчень справа подається до Апостольської Столиці.          | Дикастерія вивчає матеріали, проводить додаткові розслідування, якщо потрібно.               |
| Остаточне рішення                           | Вселенський Архиєрей ухвалює рішення про проголошення святим або блаженным. | Дикастерія рекомендує Вселенському Архиєрею ухвалити рішення на основі детальних матеріалів. |

Таким чином, Дикастерія у справах канонізації святих відіграє центральну роль у процесах беатифікації та канонізації кандидатів з УГКЦ, здійснюючи ретельну перевірку документів, свідчень, чудес і чеснот кандидатів <sup>127</sup>. Її співпраця з місцевими церковними органами дозволяє забезпечити правильність і канонічну відповідність процесу, в той час як остаточне рішення, як і у всій Католицькій Церкві, залишається за Вселенським Архиєреєм.

## 2.4. Процедурні особливості беатифікації та канонізації в УГКЦ

Ініціація процесу беатифікації та канонізації в Українській Греко-Католицькій Церкві є надзвичайно важливим і глибоко духовним етапом, який передбачає визнання певної особи святим або блаженным. Даний процес не розпочинається безпосередньо з Вселенського Архиєрея, а має локальний початок на рівні місцевої єпархії чи митрополії, де висувається кандидатура для канонізації. Це дає змогу відзначити особу, яка, на думку місцевої Церкви, стала взірцем святого життя і була відома своєю глибокою духовністю, ревністю та служінням Богові й людям. Місцеві єпископи та церковні ієрархи в УГКЦ мають можливість оцінити життя і діяльність кандидата і ініціювати процес канонізації, якщо вони вважають, що ця особа дійсно гідна такого визнання.

<sup>127</sup> Vatican News. Dicastery for the Causes of Saints: competence and role [Electronic resource]. URL: <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2025-07/dicastery-for-the-causes-of-saints.html> (Дата звернення 24.04.2025).

Перш за все, процес ініціюється на рівні єпархії чи митрополії, де місцеві церковні органи, зокрема єпископи, оцінюють потенціал кандидата. Це може стосуватися як осіб, що жили в минулі ст., так і тих, хто помер недавно. Єпископи, які знайомі з життям кандидата, його служінням, духовним впливом на місцеву громаду, вирішують, чи є підстави для початку процесу <sup>128</sup>.

Місцеві архієреї відіграють ключову роль у зборі свідчень та документів, що підтверджують чесноти кандидата. Вони здійснюють детальне вивчення життєпису, розслідування особистих відносин кандидата з іншими людьми та його духовної спадщини. Це акож включає в себе вивчення того, як кандидат реалізував свої чесноти, наскільки він був взірцем святого життя для своєї громади. Архієреї не лише збирають свідчення від тих, хто знав кандидата, але й зберігають історичні матеріали, документи, листи, проповіді та інші свідчення, які можуть підтвердити його героїчні чесноти. У цьому контексті архієреї є своєрідними «охоронцями пам'яті» про життя кандидата і мають важливе завдання забезпечити, щоб усі факти були належно задокументовані.

Зрештою, після того, як місцеві ієрархи зібрали всі необхідні матеріали та свідчення, ці документи передаються до Римської курії, тобто до органів Святого Престолу, зокрема Дикастерія у справах канонізації святих. У цей момент місцева Церква передає справу до центру, де вона буде піддана глибокому богословському та канонічному аналізу, щоб вирішити, чи дійсно кандидат відповідає стандартам, встановленим для канонізації <sup>129</sup>. Важливою частиною цього процесу є співпраця між місцевою Церквою та Ватиканом для забезпечення того, щоб весь процес був канонічно правильним і відповідним вимогам Церкви.

Ініціація процесу канонізації в УГКЦ має певні особливості, пов'язані з історичними та політичними умовами, зокрема в Україні. Протягом історії УГКЦ

<sup>128</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). *Sanctorum Mater* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>129</sup> Поліщук А. М. «Українська Греко-Католицька Церква: від підпілля до легалізації». Культурологічний альманах №3, 2022. С. 14-20.

процеси беатифікації та канонізації в певний час були ускладнені політичними обставинами, зокрема періодами переслідування та репресій, що могли ускладнити збір свідчень або затримати початок офіційних процесів. Зокрема, важливими були періоди, коли Церква перебувала під сильним тиском радянської влади або іноземного контролю, що обмежувало можливості для публічного визнання святості осіб, які могли б стати кандидатами для беатифікації та канонізації. Однак навіть у таких умовах, місцеві єпископи в УГКЦ завжди намагалися підтримувати та зберігати пам'ять про святих і мучеників, особливо тих, хто віддав своє життя за віру в тяжкі історичні моменти <sup>130</sup>.

У сучасному контексті процес ініціації канонізації в УГКЦ є більш відкритим і регульованим відповідно до канонічного права, однак навіть тепер важливу роль відіграє взаємодія між місцевою Церквою та Римом. Це означає, що архієреї УГКЦ мають можливість ініціювати процес канонізації кандидатів, однак остаточне рішення ухвалюється Святим Престолом. Після того, як матеріали подано до Ватикану, Римська курія проводить ретельну перевірку, зокрема оцінюючи чудеса, що приписуються кандидатові, а також перевіряючи його героїчні чесноти.

Таблиця 2.8 - Роль місцевої ієрархії в ініціації процесу канонізації в УГКЦ <sup>131</sup>

| Етап процесу      | Опис процесу в УГКЦ                                             | Роль місцевої ієрархії                                                                                 |
|-------------------|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ініціація процесу | Єпархіальний єпископ чи патріарх розпочинає процес канонізації. | Єпископи або синоди УГКЦ оцінюють життя кандидата, його чесноти, духовну спадщину та ініціюють процес. |

<sup>130</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>131</sup> Лінч Д. Античне християнство : Нормативне християнство. Початки монастирського життя. Середньовічна церква : коротка історія. Д. Лінч ; пер. з англ. В. Шовкун. К., 1994. С. 16-37.

## Продовження таблиці 2.8

|                                   |                                                                                           |                                                                                                   |
|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Збір свідчень та документів       | Єпископи збирають свідчення від осіб, які знали кандидата, та документують його життя.    | Архієреї збирають свідчення, документи, священні тексти, щоб підтвердити чесноти кандидата.       |
| Перевірка на місцевому рівні      | Процес проходить перевірку на рівні місцевої єпархії чи митрополії.                       | Місцева ієрархія проводить детальну перевірку свідчень та матеріалів.                             |
| Передача до Апостольської Столиці | Після збору доказів, матеріали передаються до Римської курії.                             | Місцеві єпископи передають всі матеріали до Святого Престолу для подальшого розгляду.             |
| Співпраця з Римом                 | Процес продовжується в Римі, де Дикастерія у справах канонізації святих розглядає справу. | Місцеві архієреї співпрацюють з Апостольською Столицею, надаючи додаткові документи та пояснення. |

Таким чином, місцева ієрархія УГКЦ має вирішальну роль у ініціації процесу беатифікації та канонізації. Вони є першим етапом у розпізнаванні святого життя кандидата, вивченні його чеснот та поданні справи до Ватикану.

Розслідування і визнання чудес є невід’ємною частиною процесу беатифікації та канонізації в Українській Греко-Католицькій Церкві. Чудеса в контексті канонічного процесу служать важливим доказом божественного втручання, що підтверджує святість кандидата на канонізацію. Важливо зрозуміти, що чудо – це не просто незвичайне явище, а знак того, що кандидат мав особливу взаємодію з Богом, і його життя та смерть мали настільки значущий вплив, що Бог вирішив через нього здійснити надприродні дії, щоб підтвердити його святість <sup>132</sup>.

В УГКЦ розслідування чудес є складним і багатограним процесом, який проходить через кілька етапів. Першим етапом є місцеве розслідування, що має на меті збори свідчень про надзвичайні події, які нібито сталися через заступництво кандидата на святість <sup>133</sup>. Це можуть бути випадки зцілень, фізичних відновлень або інших неймовірних подій, які неможливо пояснити з наукової точки зору. Процес починається на місцевому рівні, де єпархіальний

<sup>132</sup> Поліщук А. М. «Українська Греко-Католицька Церква: від підпілля до легалізації». Культурологічний альманах №3, 2022. С. 14-20.

<sup>133</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missionpc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

єпископ або архієрей створює спеціальну комісію для розслідування цих подій. Ця комісія повинна збирати всі свідчення про чудо, що трапилося, щоб потім передати їх на більш високі рівні для подальшої перевірки. Комісія, що займається розслідуванням чудес, складається з різних фахівців, зокрема медиків, науковців та інших експертів, які мають право давати оцінку можливості природного пояснення того, що сталося. Особливу увагу приділяють медичним свідченням, оскільки саме лікування, яке не можна пояснити науково, найчастіше вважається чудом. Наприклад, якщо особа, яку лікарі вже відмовлялися лікувати і яку вважали невиліковною, раптово і без будь-якого природного пояснення одужує після молитви чи заступництва кандидата, це може бути підставою для визнання чудом.

Після збору свідчень і дослідження можливих природних причин комісія представляє результати свого розслідування перед архієреєм, який надалі ухвалює рішення про подання справи до Святого Престолу. Тут розпочинається наступний етап процесу – перевірка чудес на рівні Святого Престолу. Коли матеріали передаються до Ватикану, вони потрапляють до спеціальної Дикастерії у справах канонізації святих, яка бере на себе відповідальність за ретельне вивчення наданих доказів. Дикастерія працює з численними фахівцями, включаючи медичних експертів, богословів і каноністів, щоб остаточно підтвердити, чи чудо справді має надприродне походження <sup>134</sup>.

Важливою особливістю процесу в УГКЦ є те, що розслідування чудес часто може мати більш локальний характер, і чим більше місцева громада залучена до цього процесу, тим більше можливостей для Церкви виявити чудеса. Зокрема, в УГКЦ приділяється велика увага духовній частині чудес, таким як духовні зцілення чи прояви особливої благодаті через молитви до кандидата <sup>135</sup>.

Підхід до розслідування чудес в УГКЦ не відрізняється принципово від того, що практикується в Латинській Церкві. Однак є відмінності в деталях,

<sup>134</sup> Остащук, І. Б. «Сучасне християнське мучеництво в парадигмі святості». Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 7: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія №33, 2015. С. 75-82.

<sup>135</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missionpc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

пов'язаних з богослужбовими традиціями, практиками духовного життя та науковим підходом до дослідження чудес у Східній традиції. В УГКЦ зокрема можна зустріти більше уваги до духовних аспектів чудес, ніж до фізичних зцілень, що в деяких випадках дозволяє більш глибоко вивчати божественне втручання на рівні віри та молитви. Ключовою метою розслідування чудес є не лише підтвердження надприродного характеру події, але й підтвердження моральних та духовних чеснот кандидата. Це підкреслює, що чудо є не самоціллю, а лише одним із знаків святості кандидата.

Таблиця 2.9 - Процес розслідування чудес в контексті УГКЦ <sup>136</sup>

| Етап розслідування           | Опис процесу в УГКЦ                                                          | Роль місцевої ієрархії та комісії                                            |
|------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| Ініціація розслідування      | Єпархіальний єпископ ініціює розслідування про чудо.                         | Єпархіальний єпископ або архієрей створює комісію для збору свідчень.        |
| Збір свідчень                | Комісія збирає свідчення, документи, медичні докази.                         | Місцеві свідки, медики, науковці проводять експертизу.                       |
| Перевірка на місцевому рівні | Оцінка можливих природних пояснень чудеса.                                   | Комісія розглядає можливі природні чи медичні пояснення.                     |
| Передача до Ватикану         | Після збору матеріалів, справу передають в Рим для подальшого розслідування. | Матеріали передаються до Ватикану для ретельного розгляду.                   |
| Перевірка в Римі             | Вивчення чудеса на рівні Ватикану, співпраця з фахівцями.                    | Дикастерія у справах канонізації святих проводить додаткову перевірку чудес. |

Розслідування чудес у процесі беатифікації та канонізації в УГКЦ є глибоко духовним та ретельно організованим процесом, який підкреслює важливість як наукових, так і духовних свідчень у визначенні святості кандидата <sup>137</sup>.

<sup>136</sup> Марцелюк П. Новомученики Української Греко-Католицької церкви та їхнє свідоцтво віри. Наукові записки Дрогобицької духовної семінарії. Т.2. Дрогобич, 2017. С. 42-61.

<sup>137</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missiopc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

### РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ КАНОНІЗАЦІЙНОГО ПРАВА В УГКЦ

Сучасний стан канонізаційного права в Українській Греко-Католицькій Церкві є тісно пов'язаним з канонами Католицької Церкви, але враховує місцеві особливості та історичний контекст. Процес беатифікації та канонізації регулюється загальноцерковними нормами, зокрема через співпрацю з Апостольською Столицею. Перспективи розвитку включають вдосконалення канонічних процедур, підвищену увагу до локальних святих та збереження традицій, що сприятимуть поглибленому розумінню духовної спадщини УГКЦ.

#### 3.1. Аналіз сучасних беатифікаційних процесів в УГКЦ

Сучасні процеси беатифікації в Українській Греко-Католицькій Церкві відображають складні реалії сьогодення, в яких глобалізація, швидкі технологічні зміни та політичні обставини визначають нові підходи до визнання святості. Церква, як і багато інших релігійних інституцій, змушена адаптувати свої традиційні канонічні процеси до змін, які відбуваються в світі, зокрема до розвитку сучасних технологій, глобальної мобільності, а також до політичних та соціальних трансформацій. Всі ці чинники створюють нові виклики, але також і можливості для покращення та спрощення процесу беатифікації і канонізації<sup>138</sup>.

Одним із ключових аспектів, який змінюється у сучасних процесах беатифікації, є використання технологій для спрощення збору та обміну інформацією. Відкриття електронних платформ і цифрових архівів дозволяє значно полегшити документообіг, забезпечити швидкий доступ до свідчень і

---

<sup>138</sup> Остащук І. Б. Християнське мучеництво XX-XXI століть: богословсько-антропологічний вимір. Релігія та медицина, 2019. С. 119-123. URL: <https://surl.li/mdcdgd> (Дата звернення 24.04.2025).

медичних досліджень, що є важливою частиною доказової бази у процесі канонізації. Визачений підхід дозволяє значно прискорити обробку матеріалів та забезпечити кращу комунікацію між різними церковними органами, що розглядають справи кандидатів на святість <sup>139</sup>.

У цьому контексті, глобалізація також відіграє важливу роль. УГКЦ, яка зараз представлена в багатьох країнах світу, має значну кількість вірних, що живуть в різних культурних і політичних умовах. Це створює нові можливості для визнання святих і блаженних, але й вимагає більшої уваги до культурних відмінностей та місцевих обставин. Сучасний процес беатифікації має враховувати не тільки історичні та духовні чинники, а й соціокультурні умови, в яких живе та розвивається громада <sup>140</sup>. Процес канонізації стає не лише внутрішньо церковним, але й має певний міжнародний характер, що також вимагає додаткових зусиль у плані збору доказів, вивчення свідчень і, зокрема, чудес.

Ще однією важливою зміною є те, що в останні десятиліття зросла роль громадських ініціатив та підтримки місцевих парафій і єпархій у ініціації процесу беатифікації <sup>141</sup>. Місцеві спільноти можуть активно сприяти збору необхідних свідчень і матеріалів, що дозволяє забезпечити більш глибокий та детальний розгляд справи кандидатів на святість. Даний процес вже не зводиться лише до церковних інстанцій – участь вірних і духовенства у документуванні чудес і чеснот кандидатів, а також вивченням їхнього духовного впливу на спільноти, має великий вплив на перебіг процесу канонізації.

Водночас сучасні політичні умови можуть створювати певні виклики, особливо у випадках, коли визнання святого має відношення до політичної ситуації в країні, де він жив або де його діяльність була важливою. Це може включати розбіжності з державними або іншими релігійними структурами, які

<sup>139</sup> John Paul II. *Divinus Perfectionis Magister* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>140</sup> Марцелюк П. Новомученики Української Греко-Католицької церкви та їхнє свідоцтво віри. Наукові записки Дрогобицької духовної семінарії. Т.2. Дрогобич, 2017. С. 42-61.

<sup>141</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

можуть впливати на процес беатифікації і канонізації. У таких випадках важливо дотримуватися канонічних принципів та забезпечувати незалежність процесу від зовнішніх політичних і соціальних чинників <sup>142</sup>.

Нарешті, використання сучасних медичних досліджень у вивченні чудес стало важливою частиною процесу. Раніше чудо часто розглядалося лише з релігійної точки зору, але тепер, завдяки розвиткові медицини та науки, експертне підтвердження надприродних явищ стало важливою складовою. Наприклад, для підтвердження чудес, таких як зцілення, все більше використовуються медичні дослідження та свідчення фахівців, які мають можливість безпосередньо оцінювати незвичайні зцілення або інші події, що не піддаються науковому поясненню.

Таким чином, сучасні процеси беатифікації в УГКЦ все більше інтегрують нові підходи і використовують можливості сучасних технологій, зокрема цифрові архіви, міжнародну співпрацю та медичні дослідження. Водночас важливими залишаються традиційні канонічні принципи, що забезпечують цілісність і духовну глибину процесу канонізації. Це поєднання стародавньої канонічної практики і сучасних інструментів допомагає УГКЦ адаптувати процеси беатифікації до умов сучасного світу, зберігаючи при цьому глибоку духовну основу.

Таблиця 3.1 - Особливості сучасних беатифікаційних процесів в УГКЦ <sup>143</sup>

| Аспект процесу                       | Опис нових підходів                                       | Виклики та особливості                                       |
|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
| Глобалізація та міжнародний контекст | Зростання чисельності вірних УГКЦ в різних країнах світу. | Залучення нових підходів до збору свідчень з різних культур. |
| Використання сучасних технологій     | Електронні платформи для збору і обробки інформації.      | Залежність від новітніх технологій і їх безпеки.             |
| Роль медичних досліджень             | Медичні свідчення для підтвердження чудес.                | Забезпечення наукової точності та об'єктивності досліджень.  |

<sup>142</sup> Павлов С. В., Мезенцев К. В., Любіцева О. О. Географія релігій. К.: «АрТЕк», 1998. 504 с.

<sup>143</sup> Димид М. Мучеництво: Традиція і канони. Богослов'я №63, 1999. С. 26-60.

## Продовження таблиці 3.1

|                     |                                                                                         |                                                            |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| Місцеві ініціативи  | Активна участь вірних та місцевих громад у ініціації процесу.                           | Різноманіття підходів в різних регіонах та єпархіях.       |
| Політичний контекст | Врахування політичних і соціальних умов у країнах, де відбувалась діяльність кандидата. | Можливі перешкоди через політичні чи державні розбіжності. |

Сучасні беатифікації в Українській Греко-Католицькій Церкві мають велике значення для духовного життя вірян, оскільки ці процеси надають не лише церковну, а й глибоко людську вимірність святості. Блаженні, проголошені в наші дні, стають свідченням для сучасної Церкви та її спільнот, надаючи віруючим конкретні приклади для наслідування та роздумів про те, що таке справжня святість <sup>144</sup>. Важливо підкреслити, що блаженство – це не просто церковний титул, а значуща духовна модель, яка впливає на життя вірних, надихає їх на глибший духовний шлях і допомагає по-новому подивитися на виклики сьогодення.

Блаженні сучасної УГКЦ, як правило, є людьми, чия свідомість і діяльність пронизані святістю в контексті особливих історичних і соціальних умов. Вони стали символами боротьби за віру і гідність, часто переживши переслідування, важкі випробування або важку політичну ситуацію. Одним із таких прикладів є проголошення блаженними святих, які стали жертвами радянських репресій, таких як блаженні священномученики, які загинули за віру в період сталінських переслідувань. Їхній приклад свідчить про те, як можна жити з гідністю, навіть коли доводиться стикатися з важкими випробуваннями, зокрема фізичним насиллям або моральним тиском. Ці постаті стають живим свідченням того, що святість не обмежується лише духовними досягненнями, а вимагає також мужності та відданості Богу в найважчих обставинах <sup>145</sup>.

<sup>144</sup> Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>145</sup> Павляк. О. Українська правова греко-католицька церква-спадкоємиця підпільної української греко-католицької церкви, чи сформована структура з метою її розколу. Науковий щорічник «Історія релігій в Україні». Інститут релігієзнавства-філія Львівського музею історії, № 22-2, Випуск 22, Книга II, 2012. С. 380-388. URL: <https://surl.li/uvznti> (Дата звернення 14.05.2025).

Вони демонструють силу віри, яка не просто залишається в серці, але й виражається в конкретних вчинках у найскладніших ситуаціях. Це особливо важливо для вірних, адже блаженні, проголошені сучасною Церквою, не є далекими історичними постатями, а живими прикладами для сучасних людей, які зіткнулися з власними труднощами. Їхній приклад може служити зразком для наслідування, як боротися зі спокусами, як не втратити віру в часи сумнівів або як, незважаючи на обставини, зберегти свою людську і християнську гідність.

Зі зміною соціальних, культурних та політичних умов важливим аспектом є також роль сучасних блаженних у відповіді на сучасні соціальні виклики. Вони не лише є духовними іконами, але й символами опору тоталітаризму, боротьби за свободу совісті та правду. Блаженні стають осердям для тих, хто шукає підтримки у часи кризи або переслідування, а також для тих, хто прагне глибше осмислити значення віри в умовах сучасного світу. Вони надають духовну підтримку тим, хто переживає моральні чи духовні труднощі, і допомагають у пошуку відповідей на питання, що виникають перед людьми у складних умовах життя <sup>146</sup>.

Особливо важливим є також їхній вплив на відновлення Церкви після важких часів, таких як репресії в радянський період. Блаженні, що пережили ці часи, є не лише свідками, але й будівниками нової духовної реальності. Вони сприяли відновленню та збереженню церковної ідентичності, передавали віру через приклад свого життя та страждання. Їхнє проголошення блаженними є важливим актом для самоусвідомлення Церкви як спільноти, яка пережила переслідування і відновила свою силу через свідчення віри своїх мучеників <sup>147</sup>.

У контексті сучасних викликів, блаженні також можуть допомогти вірним подолати розчарування, знайти внутрішню силу і глибше усвідомити значення святості у повсякденному житті. Даний процес є важливим не тільки для УГКЦ, але й для загальної християнської спільноти, яка шукає актуальні приклади

<sup>146</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.mission.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>147</sup> Остащук, І. Б. «Сучасне християнське мучеництво в парадигмі святості». Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 7: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія №33, 2015. С. 75-82.

святості, адаптовані до сьогоднішніх умов, зокрема в світі, що змінюється. Важливість блаженних для духовного життя вірян є в тому, що їхнє блаженство є не тільки результатом історичного процесу, а й живим підтвердженням того, що святості можна досягти у будь-якому часі і в будь-яких умовах.

Зокрема, постаті сучасних блаженних служать моделями християнської любові, відданості, мужності та духовної стійкості, що є актуальними для сьогоднішніх віруючих, які, часто стикаючись із власними труднощами, можуть знайти в їхньому житті приклад для наслідування. Вони демонструють, що справжня святість полягає не лише в досягненнях, але й у здатності залишатися вірним Богу, навіть коли здається, що світ навколо розпадається <sup>148</sup>.

Таблиця 3.2 - Значення сучасних блаженних для УГКЦ

| Аспект                   | Опис                                                                                                      | Вплив на духовне життя вірян                                                    |
|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Приклад святості         | Сучасні блаженні стають моделями для наслідування, показуючи приклади християнської мужності та гідності. | Надихають вірян на глибше духовне життя та вірність Богу.                       |
| Мучеництво та страждання | Блаженні, що пережили переслідування, стають символами відданості та витривалості у вірі.                 | Віряни отримують уроки мужності в умовах соціальних та політичних труднощів.    |
| Відновлення Церкви       | Блаженні, особливо ті, що пережили репресії, сприяли відновленню духовної ідентичності Церкви.            | Блаженство як відновлення віри та духовної сили після тяжких часів.             |
| Соціальні виклики        | Блаженні стають символами боротьби за права людини, свободу совісті та правду в сучасному світі.          | Віряни отримують духовне керівництво для подолання сучасних викликів і стресів. |
| Інтернаціональний вплив  | Блаженні, що представляють різні культурні та історичні контексти, допомагають вірним по всьому світу.    | Збагачення духовного життя вірян через різноманіття досвіду святості.           |

<sup>148</sup> John Paul II. Divinus Perfectionis Magister [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

Роль міжнародної спільноти та Ватикану у сучасних беатифікаційних процесах Української Греко-Католицької Церкви є важливою і складною, оскільки ці процеси передбачають тісну співпрацю між місцевими церковними структурами та центральною церковною владою. Апостольська Столиця, як осередок Католицької Церкви, забезпечує духовне та канонічне керівництво на всіх етапах беатифікаційних процесів, при цьому велика увага приділяється місцевому контексту, специфіці традицій та історії Церкви в Україні.

Ключовою особливістю даних процесів є взаємодія між єпархіальними єпископами УГКЦ та Римською курією, зокрема Дикастерією у справах канонізації святих. Процес беатифікації може розпочинатися на місцевому рівні, коли єпархіальний єпископ або синод місцевої єпархії звертаються до Римської курії з проханням почати розслідування кандидатури <sup>149</sup>. Після цього Святий Престол активно долучається до розслідування чеснот кандидата, вивчення свідчень і доказів про його святість, що включає не лише духовну, а й соціальну складову. Важливим аспектом є те, що визнання святого чи блаженного в УГКЦ, навіть якщо процес розпочався на місцевому рівні, все одно має проходити через канонічну перевірку та затвердження Вселенським Архиєреєм .

Процеси беатифікації часто передбачають співпрацю з міжнародними свідками та експертами, зокрема медичними та історичними, які надають свої висновки стосовно чудес або специфічних моментів життя кандидата. У цьому контексті міжнародна спільнота виступає як важливий елемент, оскільки часто на свідчення кандидатів можуть впливати не лише місцеві, а й міжнародні події, соціальні умови та культурні традиції <sup>150</sup>. Таким чином, вивчення життєвого шляху кандидата на святість відбувається в ширшому міжнародному контексті, враховуючи культурну та політичну специфіку різних країн.

<sup>149</sup> John Paul II. *Divinus Perfectionis Magister* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>150</sup> Dicastery for the Causes of Saints. *Regulation of the Postulators* [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

Не менш важливим є і роль Апостольської Столиці як інституту, який координує процеси беатифікації на глобальному рівні. Ватикан гарантує дотримання канонічних норм і процедур, що дозволяє уникнути юридичних або богословських помилок у процесі. Коли мова йде про кандидатів з УГКЦ, це означає, що Святий Престол вважає важливим визнання святості представників цієї Церкви в контексті всієї Католицької Церкви. Більше того, Апостольська Столиця враховує не тільки історичні та релігійні обставини, але й сучасні політичні обставини, що можуть впливати на сприйняття даних процесів <sup>151</sup>.

Політичні та соціальні обставини в Україні, зокрема тяжкі часи переслідувань та репресій, мають значний вплив на динаміку процесу беатифікації в УГКЦ <sup>152</sup>. Блаженні, проголошені в цей період, часто є жертвами політичних режимів, що ставлять під загрозу свободу релігійної практики. Враховуючи ці контексти, Святий Престол особливо обережно ставиться до таких процесів, оскільки вони можуть мати не тільки духовне, а й політичне значення для Церкви в Україні та для загального визнання прав людини на свободу віросповідання. Тому важливу роль у даних процесах відіграють міжнародні експерти, які оцінюють вплив політичних обставин на життя кандидатів і на їхню канонізацію.

У цьому контексті роль міжнародної спільноти також полягає в тому, щоб забезпечити канонічну коректність та прозорість процесів. Міжнародні свідчення, медичні дослідження та інші експертні оцінки дають можливість уникнути суб'єктивності в процесі та сприяють точності при визначенні чудес або героїчних чеснот. Важливо, що ці процеси забезпечують відкритість і справедливість, що є необхідними в сучасному світі для підтримки довіри до церковних рішень <sup>153</sup>.

<sup>151</sup> Павляк. О. Українська правовірна греко-католицька церква-спадкоємиця підпільної української греко-католицької церкви, чи сформована структура з метою її розколу. Науковий щорічник «Історія релігій в Україні». Інститут релігієзнавства-філія Львівського музею історії, № 22-2, Випуск 22, Книга II, 2012. С. 380-388. URL: <https://surl.it/uvznti> (Дата звернення 14.05.2025).

<sup>152</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missionpc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>153</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

Взаємодія між місцевими церковними структурами УГКЦ та Ватиканом також передбачає врахування історичних, культурних та політичних факторів. Наприклад, в Україні, де за часів радянської влади було проведено численні репресії проти духовенства та мирян, сучасні процеси беатифікації можуть стати свідченням не тільки святості окремих осіб, але й духовної стійкості та відданості Церкви в часи великих випробувань. Це має значення не лише для Української Греко-Католицької Церкви, але й для загальної церковної спільноти, оскільки підтверджує здатність Церкви пережити найскладніші періоди історії.

### 3.2. Юридичні виклики у визнанні святості

Процес беатифікації та канонізації, як складний та багатогранний канонічний механізм, передбачає ретельне розслідування життя кандидатів на святість. Одним із ключових етапів цього процесу є збір доказів про життя кандидата та, зокрема, про героїчні чесноти, що є основою для визнання його святим або блаженным. Проте, на цьому шляху виникають значні юридичні труднощі, що стосуються того, які саме документи, свідчення та матеріали можуть бути використані як доказ у канонічному процесі <sup>154</sup>.

В першу чергу, важливим аспектом є визначення того, що саме можна вважати належними доказами героїчних чеснот. Для підтвердження чеснот кандидата на святість необхідно зібрати не лише свідчення про його добрі вчинки та моральну досконалість, але й докази того, як його життя було прикладом для інших у духовному і моральному плані <sup>155</sup>. Це включає свідчення від людей, які особисто знали кандидата, його духовних наставників, а також результати медичних і наукових досліджень, коли йдеться про чудеса, пов'язані з кандидатом. Однак складність полягає в тому, що деякі документи або

<sup>154</sup> Марцелюк П. Новомученики Української Греко-Католицької церкви та їхнє свідоцтво віри. Наукові записки Дрогобицької духовної семінарії. Т.2. Дрогобич, 2017. С. 42-61.

<sup>155</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missionpc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

свідчення можуть бути відсутніми або навіть спотвореними через історичні, політичні чи культурні умови, в яких проживав кандидат.

Наприклад, в країнах, де політичні або соціальні умови обмежували свободу Церкви, багато документів або свідчень можуть бути втрачені або знищені. В історичних умовах тоталітарних режимів, як це було в Україні під час радянських репресій, часто неможливо віднайти документи, які могли б підтвердити певні аспекти життя кандидатів на святість, або вони можуть бути спотвореними через цензуру. Це створює серйозні труднощі в процесі збору доказів, оскільки для підтвердження героїчних чеснот важливо мати документальні свідчення, які відповідали б канонічним вимогам <sup>156</sup>.

Одним з основних юридичних викликів є також документування і перевірка чудес, які є невід'ємною частиною процесу канонізації. Чудеса, як божественні прояви, повинні бути зафіксовані, а також мають пройти строгий канонічний аналіз для того, щоб бути визнаними. Водночас, до чудес висувуються конкретні канонічні вимоги, які мають бути дотримані: вони повинні бути науково перевірені, не мати природних пояснень, а також підтверджуватися свідченнями тих, хто став безпосередніми свідками події. Сам процес збору доказів для чудес також пов'язаний з юридичними труднощами, оскільки багато таких подій можуть бути важко задокументовані з точки зору сучасної науки, що викликає запитання щодо допустимості тих чи інших доказів. До того ж, різноманітність правових і культурних традицій у різних країнах може ускладнювати визнання тих чи інших чудес через відмінності в канонічному розумінні та процедурних вимогах <sup>157</sup>.

Особливо важливою є роль місцевої церковної влади, яка займається збором свідчень і документів. У різних країнах є свої юридичні традиції, що можуть по-різному впливати на визнання певних документів або свідчень як легітимних. Наприклад, у країнах з довгою релігійною історією можуть існувати

<sup>156</sup> Комісія Синоду Єпископів. Катехизм Католицької Церкви. Жовква, 2002. 445 с.

<sup>157</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missionpc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

різні підходи до оцінки свідчень про святість, що, в свою чергу, ускладнює міжнародну співпрацю, зокрема з Апостольською Столицею.

Також важливою є роль свідків і експертів, які мають підтвердити різні аспекти життя кандидата на святість. Це може бути як медичні експерти, що займаються підтвердженням чудес, так і теологи або історики, які оцінюють моральну цінність і героїчні чесноти кандидата <sup>158</sup>. Проте, часто виникають юридичні складнощі щодо того, хто може бути визнаний авторитетним свідком, особливо коли йдеться про свідчення, надані після багатьох років чи навіть десятиліть після події.

Крім того, складність виникає через те, що канонічні вимоги до збору доказів для процесу канонізації мають високий рівень формальності. Це вимагає великої уваги до деталей і забезпечення юридичної точності на всіх етапах, починаючи від місцевого рівня і до затвердження процесу Ватиканом. Порушення канонічних норм на будь-якому етапі може призвести до відмови від подальшого розгляду кандидата на святість <sup>159</sup>.

Таблиця 3.3 - Основні юридичні труднощі в процесі розслідування кандидатів на святість

| Аспект                   | Опис                                                                                        | Вплив на процес беатифікації                                                 |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| Збір доказів про чесноти | Визначення допустимих документів, свідчень і матеріалів для підтвердження чеснот кандидата. | Може бути складно зібрати свідчення через історичні або політичні обставини. |
| Документація чудес       | Перевірка чудес, медичні підтвердження та свідчення очевидців.                              | Може бути важко задокументувати чудеса через сучасні наукові методи.         |

<sup>158</sup> John Paul II. Divinus Perfectionis Magister [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>159</sup> Марцелюк П. Новомученики Української Греко-Католицької церкви та їхнє свідцтво віри. Наукові записки Дрогобицької духовної семінарії. Т.2. Дрогобич, 2017. С. 42-61.

## Продовження таблиці 3.3

|                              |                                                                            |                                                                                   |
|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| Юридичні обмеження           | Врахування канонічних і правових норм для визначення легітимності доказів. | Важливо дотримуватись канонічних вимог для забезпечення правильності процесу.     |
| Історичні та політичні умови | Вплив репресій, втрати документів, цензури на збір доказів.                | Ускладнення через відсутність або спотвореність свідчень через політичні причини. |
| Роль місцевих свідків        | Підтвердження життя та чеснот кандидата місцевими свідками, експертами.    | Юридичні труднощі у визначенні, хто є авторитетним свідком у канонічному процесі. |

Процес беатифікації та канонізації в Католицькій Церкві передбачає необхідність надання обґрунтованих доказів, що кандидат на святість дійсно відповідає вимогам святості, і одним з основних таких доказів є чудеса, які повинні бути науково доведені як надприродні явища <sup>160</sup>. Юридичний аспект верифікації чудес є складним та багатограним, адже це не лише медична перевірка, а й канонічна оцінка, що визначає, чи має подія надприродний характер і чи відповідає вона вимогам церковного права.

Визначення чудес у контексті канонічного процесу має важливе значення, оскільки саме чудо є показником божественного втручання в життя людини. Вони зазвичай відбуваються після молитви до кандидата на святість або через його заступництво, що дозволяє вважати їх підтвердженням святості цієї особи <sup>161</sup>. Однак юридична сторона такого процесу вимагає не тільки доведення наявності чудес, а й забезпечення їх відповідності канонічним стандартам, які встановлені для церковних процесів беатифікації та канонізації <sup>162</sup>. Процедура верифікації чудес починається з ретельного збору свідчень та документів. Передусім, це свідчення про подію, яке може бути підтверджено тими, хто став свідками чудесної події. Крім того, важливим етапом є медична перевірка, оскільки часто чудеса мають фізичний вимір, наприклад, одужання від

<sup>160</sup> Марцелюк П. Новомученики Української Греко-Католицької церкви та їхнє свідоцтво віри. Наукові записки Дрогобицької духовної семінарії. Т.2. Дрогобич, 2017. С. 42-61.

<sup>161</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>162</sup> Francis. Maiorem hac dilectionem. URL: [https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu\\_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio\\_20170711\\_maiorem-hac-dilectionem.html](https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio_20170711_maiorem-hac-dilectionem.html) (Дата звернення 24.04.2025).

невиліковної хвороби. Це вимагає залучення медичних експертів, які на основі наукових методів і знань повинні встановити, чи існує природне пояснення для того чи іншого явища. У разі, якщо чудо не має наукового пояснення, його можна визнати надприродним <sup>163</sup>.

Після медичної експертизи наступним етапом є канонічна оцінка цього чудесного явища. У цьому процесі важливу роль відіграє Дикастерія у справах канонізації святих, орган, який займається оцінкою чудес у контексті канонічного процесу. Канонічні вимоги до чудес є строгими: чудо повинно бути науково неможливим для пояснення і мати незаперечні свідчення того, що воно відбулося після молитви до кандидата або через його заступництво. Це включає оцінку можливих альтернативних пояснень явища, таких як самозцілення або інші природні процеси, які можуть бути неправильно витлумачені як чудо <sup>164</sup>.

Таблиця 3.4 - Юридичні аспекти канонічного визнання чудес

| Аспект верифікації чудес | Опис                                                                                        | Вплив на канонічний процес                               |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| Медична перевірка        | Оцінка чудеса з медичної точки зору, щоб довести відсутність наукових пояснень.             | Без медичної експертизи чудо не може бути визнано.       |
| Свідчення очевидців      | Збір документованих свідчень від свідків події.                                             | Необхідні свідчення для підтвердження надприродності.    |
| Канонічні вимоги         | Визнання чудеса на основі канонічного права (нез'ясованість наукою, божественне втручання). | Важливо для того, щоб чудо відповідало церковним нормам. |
| Перевірка альтернатив    | Аналіз можливих природних або психологічних пояснень явища.                                 | Визначення, чи є інші можливі пояснення чудеса.          |
| Експертна оцінка         | Залучення експертів з різних галузей для підтвердження невірогідності природних пояснень.   | Визначає обґрунтованість наукового підтвердження чудеса. |

Для канонічного визнання чудо повинно мати три основні характеристики: воно повинно бути непоясненим науково, здійснене після молитов або з

<sup>163</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missiopc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>164</sup> Розлуцька Г. М. Суспільно-політичні та культурно-освітні передумови інституційного оформлення Греко-Католицької Церкви як виразника етнічної самоідентифікації українців на Закарпатті, Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2018. Серія 5. Вип. 62. С. 157-161.

молитвами до кандидата, а також мати підтвердження через свідчення очевидців і медичні документи, що підтверджують неможливість природного пояснення. Крім того, щоб чудо було визнано канонічно, воно має відображати надприродну силу, що підтверджує божественну дію в житті кандидата на святість.

Юридичні аспекти також включають оцінку, хто має право давати свідчення щодо чудес. У цьому контексті важливими є свідчення священиків, лікарів, а також інших осіб, які були безпосередньо залучені до події або мали відношення до кандидатів <sup>165</sup>. Окрім того, важливим моментом є питання про те, наскільки чесно й об'єктивно проводиться оцінка, адже для церковної інстанції є важливим, щоб всі етапи верифікації чудес відповідали вимогам правової чистоти і канонічного процесу <sup>166</sup>.

### **3.3. Вплив суспільно-політичних факторів на беатифікаційні процеси**

Політичні режими можуть мати значний вплив на процес беатифікації, і цей вплив може варіюватися в залежності від політичної ситуації в конкретній країні чи регіоні. В історії католицької Церкви є чимало випадків, коли політичні фактори або урядові інтервенції відігравали вирішальну роль у вирішенні, чи стане певна особа блаженним чи святим. В умовах авторитарних чи тоталітарних режимів, де державний контроль над релігійними інститутами є надзвичайно жорстким, процес беатифікації може бути або суттєво обмежений, або взагалі призупинений з політичних причин.

У таких країнах, де влада намагається контролювати навіть релігійні питання, канонізація конкретної особи може ставати предметом політичних маніпуляцій. Влада може не дозволити процес беатифікації, якщо кандидат на святість є пов'язаний з політичною опозицією чи рухами, які суперечать

<sup>165</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.mission.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>166</sup> Сабат П. В. Історія формування культу мучеників в церкві, а зокрема в УГКЦ. The history of the cult of martyrs formation in the church and, 2021. Вип. 165. № 10. 6 с. URL: <https://surl.lu/rusdwj> (Дата звернення 14.05.2025).

офіційній ідеології уряду <sup>167</sup>. Наприклад, у країнах з тоталітарними режимами кандидати, які виступають за свободу віри, права людини чи зміни політичного порядку, можуть бути відкинуті або навіть засуджені за політичними мотивами. Це може призвести до того, що процес беатифікації затримується або не розпочинається взагалі.

Особливо яскраво Даний процес можна спостерігати в історії таких держав, як Радянський Союз, де канонізація мучеників, які загинули за віру, була неможливою через державну політику атеїзму і повного контролю за релігійними справами. Навіть у таких ситуаціях, коли віруючі прагнули визнати мучеників святими, релігійний процес міг бути зупинений або значно спотворений з огляду на політичні обставини. Водночас, в умовах демократії та свободи релігії, процес беатифікації може значно прискорюватися, оскільки політичні умови дозволяють більш відкрито обговорювати і підтверджувати святий статус осіб, без побоювань, що влада втрутиться в цей процес.

Політична цензура, яку можуть накладати на процеси беатифікації в таких країнах, може впливати на збір доказів і свідчень <sup>168</sup>. Влада може обмежувати доступ до важливих документів чи свідчень, що стосуються життя кандидатів на святість. Наприклад, у деяких випадках під тиском політичних сил можуть бути видалені або знищені важливі архівні матеріали, які підтверджують мученицьку смерть або героїчні чесноти кандидата. Це, у свою чергу, може ускладнити юридичний процес, що вимагає доведення надприродного втручання чи актів героїчної чесноти <sup>169</sup>.

Крім того, політичні мотиви можуть також впливати на вибір конкретних осіб для канонізації. У країнах з сильним державним контролем над релігією, процес канонізації може бути використаний як інструмент пропаганди або

---

<sup>167</sup> Holy See (Congregation for the Causes of Saints). *Sanctorum Mater* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>168</sup> Francis. *Maiolem hac dilectionem*. URL: [https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu\\_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio\\_20170711\\_maiolem-hac-dilectionem.html](https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio_20170711_maiolem-hac-dilectionem.html) (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>169</sup> Dicastery for the Causes of Saints. *Regulation of the Postulators* [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

політичного впливу. Наприклад, влада може сприяти канонізації певних осіб, які служать політичним цілям держави, або ж блокувати процеси канонізації тих, хто асоціюється з опозиційними політичними рухами чи дисидентами.

Таким чином, політичні фактори можуть не лише затримувати, але й суттєво спотворювати сам процес беатифікації. В умовах політичної цензури, особливо в авторитарних режимах, канонізація може бути обмежена через страх перед політичними наслідками чи суперечностями з урядовою політикою. Однак при сприятливих політичних умовах та відкритості державних структур до релігії, процес беатифікації може відбуватися без значних перешкод і з більшим врахуванням духовного аспекту життя кандидата на святість <sup>170</sup>.

Таблиця 3.5 - Вплив політичних режимів на процес беатифікації

| Аспект               | Опис                                                                                                                           | Вплив на процес беатифікації                                                                         |
|----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Політичний контроль  | Влада може обмежувати чи блокувати процес канонізації через ідеологічні або політичні переконання.                             | Відсутність свободи вибору кандидатів, процес може бути затриманий чи відкладений.                   |
| Цензура доказів      | Політичні режими можуть блокувати доступ до важливих документів або змінювати історичні факти для підтримки власної ідеології. | Ускладнення збору доказів та свідчень для підтвердження святості кандидата.                          |
| Політична пропаганда | У деяких випадках канонізація може використовуватися для політичних цілей, підтримки ідеології влади.                          | Канонізація певних осіб, які служать політичним цілям, а не духовним.                                |
| Вибір кандидатів     | Влада може впливати на вибір кандидатів на святість, якщо це стосується політичних чи історичних постатей.                     | Канонізація осіб, які підтримують офіційну політику, або відмова від кандидатур, які є опозиційними. |

Соціально-політичні фактори можуть мати величезний вплив на процес беатифікації, адже часто саме через ці фактори громадськість визначає, кого варто визнати блаженним чи святим. У різні історичні етапи соціальні рухи і релігійні фактори в суспільстві можуть відчутно змінювати спрямування церковних процесів, зокрема, щодо кандидатів на святість <sup>171</sup>. Важливо

<sup>170</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>171</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missionpc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

зазначити, що вплив таких рухів може бути двостороннім: з одного боку, соціальні рухи можуть викликати підтримку кандидатів серед громади, а з іншого – можуть створювати ситуацію, в якій суспільний тиск змусить церкву переглянути чи змінити свої позиції щодо беатифікації конкретних осіб <sup>172</sup>.

Протягом історії релігійні та соціальні рухи нерідко взаємодіяли і навіть сприяли канонізаційним процесам. Наприклад, в епоху боротьби за національну незалежність чи в умовах соціальної несправедливості, коли народи боролися за свою гідність, на передній план виходили люди, які ставали не лише релігійними символами, а й символами опору, справедливості та боротьби. Такі постаті могли стати героями національних рухів, і їх канонізація ставала проявом визнання їхніх заслуг не лише в релігійній, а й в соціальній та політичній сферах <sup>173</sup>.

Зокрема, боротьба за права людини є однією з найбільш впливових складових, які визначають, хто отримає підтримку в процесах беатифікації. Особливо це стосується релігійних осіб, які віддали своє життя за захист прав вразливих груп населення або за поширення справедливості та рівності. У такому контексті релігійні рухи часто ставали частиною ширших суспільно-політичних змін, і багато святих, канонізованих за останні десятиліття, стали іконами не лише для релігійної громади, а й для широких соціальних рухів.

Соціальні рухи та духовні ідеали мають велике значення для селекції кандидатів на святість, адже канонізація може стати виразом визнання важливості певних соціальних ідеалів <sup>174</sup>. Ці фактори також можуть викликати напруженість між традицією і суспільними змінами. Наприклад, у сучасному світі, коли соціальні рухи набувають глобального масштабу, церква може стикатися з вимогами громадськості щодо беатифікації тих осіб, які активно виступали за права людей у різних сферах життя. Проте, сама церковна ієрархія може виявляти консервативну позицію або бути обережною в тому, щоб визнати

<sup>172</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>173</sup> Марцелюк П. Синодові представили стан процесів беатифікації українських слуг Божих. УГКЦ, 2022. URL: <https://surl.lt/rjufdq> (Дата звернення: 11.10.2024).

<sup>174</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missionpc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

святість особи, яка асоціюється з політичними чи соціальними рухами, що не завжди співпадають з офіційною позицією церкви.

На іншому боці є також випадки, коли суспільний тиск сприяє зміні поглядів щодо осіб, яких колись не вважали за кандидатів на святість через їхню політичну або соціальну діяльність <sup>175</sup>. Так, наприклад, у випадках боротьби за права національних меншин або за свободу в умовах репресивних режимів, де церковні авторитети могли раніше бути настороженими щодо таких постатей, сьогодні вони все більше визнають їхню роль у забезпеченні духовних і соціальних цінностей для суспільства.

Таблиця 3.6 - Вплив соціальних та релігійних факторів на процес беатифікації

| Аспект                   | Опис                                                                                                                                         | Вплив на процес беатифікації                                                                                       |
|--------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Соціальні рухи           | Релігійні фігури, пов'язані з боротьбою за права людини, національні рухи чи соціальну справедливість, можуть стати кандидатами на святість. | Підвищення шансів на канонізацію, оскільки їхній внесок у соціальні зміни стає важливим для сучасного суспільства. |
| Релігійний контекст      | Прив'язка до духовних ідеалів, які підтримують певні соціальні рухи, може впливати на обрання кандидатів.                                    | Канонізація осіб, які стали символами опору або справедливості в умовах соціальних рухів.                          |
| Суспільний тиск          | Суспільні зміни можуть впливати на позицію церкви щодо визнання святості певних осіб.                                                        | Перегляд церковної позиції щодо кандидатів через зміни в суспільстві, особливо щодо соціальних рухів.              |
| Соціальна справедливість | Релігійні лідери можуть оцінювати внесок кандидатів у боротьбу за справедливість, рівність і права людини.                                   | Визначення святості через активну участь кандидатів у соціальних або політичних рухах.                             |

Суспільні зміни також можуть впливати на церкву через зростання соціального тиску, щоб переглядати рішення щодо беатифікаційних процесів. У сучасному світі, коли суспільство все більше орієнтується на права людини,

<sup>175</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

рівність і соціальну справедливість, релігійні лідери починають все частіше ставити на передній план ці принципи, оцінюючи не лише духовні досягнення кандидатів на святість, але й їхній соціальний внесок <sup>176</sup>. Так, сьогодні велика увага приділяється не лише духовному життю кандидатів, а й тому, як вони взаємодіяли з суспільством, чи ставали вони активними учасниками соціальних рухів, і як це співвідноситься з християнськими цінностями <sup>177</sup>.

Таким чином, процес беатифікації не є лише релігійною процедурою, а також взаємодією з ширшими соціально-політичними процесами. Даний процес може бути значною мірою визначений через вплив громадських рухів і змін у суспільних поглядах. Оскільки кожен період історії приносить свої соціальні та політичні виклики, релігійна спільнота мусить адаптувати свої підходи до канонізаційних процесів, що відображають не лише духовні досягнення кандидатів, а й їхній вплив на соціальні рухи та зміни в суспільстві.

### **3.4. Перспективи розвитку канонічного регулювання беатифікаційних і канонізаційних процесів**

Процес беатифікації та канонізації протягом століть залишався строгим і детально прописаним канонічним механізмом, однак з часом виникла необхідність у його модернізації <sup>178</sup>. Сучасний світ, з його швидкими змінами, новими технологіями та глобалізацією, вимагає від Церкви адаптації процедур для більш ефективного і прозорого процесу. Перспективи розвитку канонічного регулювання беатифікаційних і канонізаційних процесів передбачають відповідь на нові виклики, які виникають в умовах сучасних соціальних, політичних та технологічних змін.

---

<sup>176</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missiope.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>177</sup> Мудрий С. Християнське мучеництво - свідчення Церкви XX століття. Богослов'я №63, 1999. С. 85-92.

<sup>178</sup> Francis. Maiorem hac dilectionem. URL: [https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu\\_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio\\_20170711\\_maiorem-hac-dilectionem.html](https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio_20170711_maiorem-hac-dilectionem.html) (Дата звернення 24.04.2025).

Однією з ключових змін є спрощення процедур. Враховуючи збільшення числа кандидатів на святість, а також необхідність прискорення процесів, Церква все частіше шукає шляхи для скорочення бюрократичних бар'єрів, зменшення часу, що витрачається на перевірку свідчень і документів, а також забезпечення більш ефективного розгляду чудес і героїчних чеснот <sup>179</sup>. Важливими є також нові технології, зокрема цифровізація архівів і відеозаписів свідчень, що дозволяє швидше і легше зберігати важливу інформацію, а також дає змогу залучати нові інструменти для перевірки доказів <sup>180</sup>.

Крім того, соціокультурний контекст і зміни в суспільстві також вимагають від Церкви гнучкості в адаптації канонічних норм. Сьогодні є потреба в розширенні кола кандидатів на беатифікацію, особливо серед тих, хто працював над соціальною справедливістю, підтримував права людини або виявляв мужність під час переслідувань за віру. Розширення можливостей для залучення таких кандидатів дає можливість Церкві бути більш актуальною і близькою до сучасних викликів.

Ці зміни передбачають не тільки внутрішню трансформацію церковної адміністрації, а й важливу роль співпраці з різними міжнародними і місцевими організаціями, які можуть надати підтримку в дослідженнях і збиранні свідчень <sup>181</sup>. Це забезпечить не лише швидший, але й більш справедливий процес, що відповідає духу часу і потребам сучасного суспільства.

---

<sup>179</sup> Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).

<sup>180</sup> Жиліук С. І. «Канонізація святих і грішних». Наукові записки. Національного університету Острозька академія. Історичне релігієзнавство, 2013. С. 75-88.

<sup>181</sup> Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missionpc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).

Таблиця 3.7 - Модернізація канонічних процедур беатифікації та канонізації

| Вектор розвитку                      | Опис                                                                                                                    |
|--------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Прозорість процесів                  | Застосування відкритих процедур, публікація результатів і спрощення доступу до інформації для вірних.                   |
| Цифровізація                         | Використання цифрових архівів і відеозаписів свідчень для спрощення документообігу і швидшого збору доказів.            |
| Швидкість процедур                   | Спрощення процедур збору доказів і перевірки документів для скорочення тривалості процесу.                              |
| Адаптація до нових соціальних реалій | Розширення кола кандидатів, включаючи осіб, які боролися за соціальну справедливість, права людини чи національні рухи. |
| Міжнародна співпраця                 | Залучення міжнародних організацій та експертів для дослідження святих і збору свідчень у глобальному контексті.         |

У сучасному світі, що швидко змінюється під впливом глобалізації, культурних трансформацій і соціальних рухів, Церква стикається з необхідністю адаптувати свої традиційні структури до нових реалій <sup>182</sup>. Однією з ключових сфер, де ця адаптація стає важливою, є процес беатифікації та канонізації. І хоча ці процеси завжди мали значну важливість для релігійної спільноти, сучасні виклики вимагають більшої відкритості та прозорості в цих процедурах <sup>183</sup>. В майбутньому можна очікувати розвиток більш гнучкої системи взаємодії між церковними органами та релігійними громадами, що дозволить враховувати соціальні зміни, глобалізацію та міжконфесійні діалоги .

Один з основних аспектів такої взаємодії полягає в покращенні комунікації між Церквою та громадськістю. Відкрите та доступне обговорення канонізаційних процесів, а також обговорення кандидатів на святість дозволяє громадянам і вірянам брати участь у даних процесах не тільки як свідки чи спостерігачі, але й як активні учасники, які можуть впливати на розуміння

<sup>182</sup> Димид М. Мучеництво: Традиція і канони. Богослов'я №63, 1999. С. 26-60.

<sup>183</sup> Francis. Maiorem hac dilectionem. URL: [https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu\\_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio\\_20170711\\_maiorem-hac-dilectionem.html](https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio_20170711_maiorem-hac-dilectionem.html) (Дата звернення 24.04.2025).

святості та подальший вибір кандидатів <sup>184</sup>. Це сприятиме підвищенню рівня довіри до Церкви і її процедур, оскільки громадськість почуватиметься залученою та поінформованою щодо всіх етапів процесу.

Таблиця 3.8 - Покращення взаємодії між церковними органами та громадськістю у процесах беатифікації та канонізації

| Напрямок розвитку                  | Опис                                                                                                                      |
|------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Відкритість процесів               | Створення більш прозорих процедур для участі громадськості в процесах беатифікації та канонізації.                        |
| Залучення громадськості            | Залучення вірян до процесу через консультації, голосування або публічні обговорення, що підвищує рівень довіри до Церкви. |
| Адаптація до культурних контекстів | Враховання різноманіття культурних і релігійних традицій при визначенні кандидатів на святість.                           |
| Міжконфесійний діалог              | Розвиток діалогу між релігійними інститутами для спільного визначення стандартів і норм канонізаційного процесу.          |
| Міжнародні стандарти               | Створення єдиних стандартів і норм для канонізаційного процесу, що регулюють його на міжнародному рівні.                  |

Система канонізації, яка стане більш прозорою та відкритою, також дозволить враховувати різноманітні культурні та релігійні контексти, що можуть мати значення при оцінці кандидатів на святість <sup>185</sup>. У багатьох випадках, особливо в умовах глобалізованого світу, важливо, щоб ці процеси враховували різноманіття традицій і практик, зокрема в межах міжконфесійного діалогу. Таким чином, Церква могла б посилити свою роль як об'єднуючий фактор у міжрелігійних відносинах, сприяючи взаєморозумінню і миру <sup>186</sup>.

Отже, покращення комунікації між різними релігійними інститутами, а також з іншими глобальними організаціями, може також сприяти створенню єдиних стандартів і норм, що регулюють канонізаційні процеси на

<sup>184</sup> Марцелюк П. Новомученики Української Греко-Католицької церкви та їхнє свідцтво віри. Наукові записки Дрогобицької духовної семінарії. Т.2. Дрогобич, 2017. С. 42-61.

<sup>185</sup> Остащук, І. Б. «Сучасне християнське мучеництво в парадигмі святості». Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 7: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія №33, 2015. С. 75-82.

<sup>186</sup> Чорненко А.В. Екуменізм в загальному праві Католицької Церкви. Українське релігієзнавство №84, 2017. С. 73-88.

міжнародному рівні. Це дозволить уникнути непорозумінь, забезпечить єдину практику визнання святості та допоможе створити механізми, які будуть однаково справедливими та відкритими для всіх.

## ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження дозволяють окреслити важливі аспекти канонічних процедур, пов'язаних із культом святих у християнській традиції, а також проаналізувати розвиток та специфіку беатифікаційних і канонізаційних процесів в УГКЦ. Дослідження починається з розгляду основ канонічного права, яке визначає культ святих, та продовжується аналізом історичних процесів беатифікації і канонізації в Київській митрополії в період з XIV до XVIII ст. Цей етап дає змогу зрозуміти, як традиції вшанування святих розвивалися в умовах різних політичних і релігійних впливів того часу.

Значну роль у становленні канонізаційних практик відіграли унійні процеси, які суттєво змінювали підходи до визнання святості та взаємодії між східними та західними християнськими традиціями. Особливо важливим є період XX – початку XXI ст., коли в УГКЦ стали з'являтися нові підходи до визнання святості, відповідно до соціальних і політичних змін, що мали місце в Україні.

Дослідження норм канонічного права щодо беатифікації та канонізації в Католицькій Церкві і в Кодексі Канонів Східних Церков надає чітке уявлення про правову основу цього процесу в різних обрядах і юрисдикціях. У цьому контексті важливо також підкреслити роль Апостольської Столиці, як кінцевого авторитету, в здійсненні канонізаційних процедур для УГКЦ, а також особливості процедур, які мають місце в цій Церкві.

Сучасні беатифікаційні процеси в УГКЦ демонструють важливість адаптації канонічних практик до нових реалій, зокрема впливу суспільно-політичних факторів, таких як зміни в політичних режимах, соціальні рухи та глобалізація. Юридичні виклики, пов'язані з визнанням святості, вимагають використання нових технологій для збору доказів і свідчень, а також необхідності більшої прозорості в канонічних процедурах.

Практичне значення отриманих висновків полягає в тому, що дослідження канонічних процесів беатифікації та канонізації в УГКЦ дозволяє глибше зрозуміти як історичні, так і сучасні аспекти визнання святості в цій Церкві. Отримані результати мають важливе значення для подальшого вдосконалення канонічних процедур, оскільки вони вказують на необхідність адаптації процесів до змінюваних соціальних, політичних і технологічних умов.

Процедури канонізації в Католицькій Церкві регламентуються чіткими канонічними нормами та документами, які визначають не лише сам процес, а й критерії оцінки святості особи. Вони забезпечують системний і дисциплінований підхід до визнання святих, спираючись на моральні та духовні принципи, а також на конкретні докази святості, такі як чудеса та благочестиве життя. Такий порядок сприяє збереженню духовної спадщини Церкви і підтримує її здатність виконувати роль духовного проводу для віруючих у всьому світі.

Ці висновки можуть стати основою для розвитку більш ефективних механізмів взаємодії між церковними органами та громадськістю, підвищення прозорості та доступності канонізаційних процесів, а також для удосконалення юридичних аспектів визнання святості. Врахування нових реалій, таких як глобалізація, зміни в суспільних настроях та політичних контекстах, допоможе покращити комунікацію між Церквою та віруючими, а також сприятиме визнанню святих, які можуть стати важливими духовними орієнтирами для сучасних християн.

Окрім того, результати дослідження можуть мати практичне значення для подальших наукових розробок у галузі канонічного права, оскільки вони вказують на потребу в оновленні та реформуванні окремих аспектів канонічного регулювання, що стосуються беатифікаційних і канонізаційних процесів. У свою чергу, це відкриває перспективи для інтеграції сучасних технологій, які дозволяють зберігати та перевіряти документи, свідчення та інші важливі матеріали, що необхідні для канонізації, роблячи ці процеси більш прозорими і доступними для ширшого кола осіб.

Перспективи подальших досліджень у галузі беатифікації та канонізації в УГКЦ можуть включати глибше вивчення впливу соціально-політичних змін на процеси визнання святості. Однією з важливих тем для дослідження є аналіз сучасних канонізаційних практик в умовах глобалізації та розвитку цифрових технологій. Це дозволить з'ясувати, як нові технології, такі як цифрові архіви та онлайн-ресурси, можуть спростити процедури збору доказів та комунікації між церковними інститутами на міжнародному рівні.

Крім того, варто звернути увагу на можливі зміни в канонічному праві, що стосуються беатифікації та канонізації, зокрема в контексті сучасних викликів, таких як зміни в соціальних, політичних і культурних умовах. Окремо важливо дослідити специфіку канонічних процедур у різних обрядах Католицької Церкви, щоб краще зрозуміти різницю в практиках між Латинською та Східними Церквами.

Перспективним напрямом є також аналіз впливу релігійно-соціальних рухів, національних спротивів за незалежність і права людини на процеси беатифікації, особливо в контексті України та інших пострадянських країн. Дослідження цього аспекту допоможе краще зрозуміти роль святих у формуванні національної ідентичності та духовної віднови після періодів політичних та релігійних переслідувань.

Нарешті, важливим напрямком буде глибше дослідження юридичних аспектів визнання святості, зокрема перевірка доказів чудес та героїчних чеснот, а також взаємодія між різними церковними органами під час канонізаційного процесу. Такий підхід дозволить удосконалити існуючі процедури та підвищити їх ефективність у світлі нових канонічних і юридичних вимог.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архієпархіальний Вісник. Івано-Франківська архієпархія УГКЦ. URL: <https://ugccif.org.ua/visnyk/> (Дата звернення: 11.10.2024).
2. Балог П. Шлях до канонізації. Київ, 2019. 5 с. URL: [verbum.com.ua/vpdfg-pdf-generator/?postID=2872](http://verbum.com.ua/vpdfg-pdf-generator/?postID=2872) (Дата звернення: 11.10.2024).
3. Беатифікаційний процес патріарха Любомира розпочато: що далі? Івано-Франківська Архієпархія УГКЦ, 2024. URL: <https://ugccif.org.ua/beatyfikatsijnyj-protses-patriarkha-liubomyra-rozpochato-shcho-dali/> (Дата звернення: 11.10.2024).
4. Беатифікація та канонізація в традиції Католицької Церкви. Релігійно-інформаційна служба України, 2011. URL: [https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi\\_n47103](https://risu.ua/beatifikaciya-ta-kanonizaciya-v-tradiciji-katolickoji-cerkvi_n47103) (Дата звернення: 11.10.2024).
5. Блажеєвський Д. Берестейська унія та українська історична доля і недоля, Т 1. Львів, 1995.
6. Вегеш М. (ред.). Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви. Т. 1–2 [Electronic resource]. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 392 с. URL: <https://surl.li/hxsmyk> (Дата звернення: 24.04.2025).
7. Виникнення та еволюція християнства. Релігієзнавство. за ред. С. А. Бублика. К., 1998. С. 167-230.
8. Відтепер про слуг Божих УГКЦ можна дізнатися зі спеціальної гугл-мапи. Українська Греко-Католицька Церква, 2023. URL: <https://surl.lt/aogzjs> (Дата звернення: 11.10.2024).
9. Гаюк І. Я. «Деякі аспекти загальнохристиянського та етноісторичного контекстів формування культу чудотворних образів». *Науковий щорічник*

*«Історія релігій в Україні». Інститут релігієзнавства–філія Львівського музею історії* 1. №33, 2023. С. 148-165.

10. Головащенко С. І. Доба виникнення християнства: історичні, соціальні та ідейно-психологічні характеристики. *Історія християнства : курс лекцій*. С. І. Головащенко. К., 1999. С. 8-23.
11. Головащенко С. І. Християнство перших століть нашої ери. Виникнення й поширення. *Історія християнства : курс лекцій*. С. І. Головащенко. К., 1999. С. 24-47.
12. Гоцанюк О. В. Богословсько-канонічні аспекти беатифікації мучеників на прикладі процесу беатифікації новомучеників УГКЦ: Магістерська робота: (041 «Богослов'я»). О. В. Гоцанюк. Український Католицький Університет. Кафедра пасторального богослов'я; наук. кер.: Лесів М. В. Львів: УКУ, 2022. 80 с. URL: <https://surl.li/tsgqfd> (Дата звернення 24.04.2025).
13. Димид М. Мучеництво: Традиція і канони. *Богослов'я* №63, 1999. С. 26-60.
14. Димид М. Мучеництво: традиція і канони. Львів, 1999. Ч. 1. 26-44. URL: <https://surl.li/iphejv> (Дата звернення 24.04.2025).
15. Димид М. Проголошення блаженними новомучеників УГКЦ, 2016. С. 41-51. URL: <https://surl.li/qcejvm> (Дата звернення 24.04.2025).
16. Жилюк С. І. «Канонізація святих і грішних.» Наукові записки. Національного університету Острозька академі. *Історичне релігієзнавство* №8, 2013. С. 75-88.
17. Жилюк С. І. «Канонізація святих і грішних». *Наукові записки. Національного університету Острозька академія. Історичне релігієзнавство*, 2013. С. 75-88.
18. Іларіон, митрополит [Огієнко І.]. Канонізація Святих в українській церкві. Богословська монографія. Українська Патрологія. Вінніпег, Канада: Видання «Нашої культури», 1965. 224 с. (Серія: «Українська Патрологія». Ч. IV).
19. *Історія релігії в Україні* За ред. А. М. Колодного і П. Л. Яроцького. К., 1999. С. 54.

20. Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А. Релігієзнавство. К. Київ: Наукова думка, 1998. 335 с. URL: <https://lib.uets.net/bib/22938> (Дата звернення 24.04.2025).
21. Канонізація. Українська Релігієзнавча Енциклопедія, 2015. URL: <https://ure-online.info/encyclopedia/kanonizatsiya/> (Дата звернення: 11.10.2024).
22. Канонічний статус Київської митрополії. Уроки минулого, 2010. URL: <https://surl.li/dkeqhd> (Дата звернення: 24.04.2025).
23. Каплун Т. М. Образ святої княгині Ольги в давньоруській церковно-співочій традиції: історичні і джерелознавчі аспекти. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*, 2015. № 1. С. 111-116. URL: <https://surl.li/kzqrck> (Дата звернення 24.04.2025).
24. Колот С. Значення церковних канонів і державного впливу в процесі проголошення автокефалії помісних церков. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Історичне релігієзнавство*, 2014. № 9. С. 79-92. URL: <https://core.ac.uk/outputs/19905301/> (Дата звернення 24.04.2025).
25. Комісія Синоду Єпископів. Катехизм Католицької Церкви. Жовква, 2002. 445 с.
26. Лінч Д. Античне християнство: Нормативне християнство. Початки монастирського життя. Середньовічна церква : коротка історія. Д. Лінч ; пер. з англ. В. Шовкун. К., 1994. С. 16-37.
27. Лубський В. І. та ін. Релігієзнавство: Підручник для студ. вищих навч. закл. В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська. К.: Академвидав, 2002. 429 с.
28. Марцелюк П. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» запрошує на черговий курс школи агіографії. УГКЦ, 2020. URL: <https://surl.li/frakil> (Дата звернення: 11.10.2024).
29. Марцелюк П. Мучеництво та шлях визнання католицьких святих. Досвід Української греко-католицької церкви. *Історія релігій в Україні. Актуальні питання*, 2021. № 3. С. 9-17. URL: <https://religio.org.ua/index.php/religio-actual-issues/article/view/1400/1390> (Дата звернення 24.04.2025).

30. Марцелюк П. Новомученики Української Греко-Католицької церкви та їхнє свідцтво віри. Наукові записки Дрогобицької духовної семінарії. Т. 2. Дрогобич, 2017. С. 42-61.
31. Марцелюк П. Отець Полікарп Марцелюк, ЧСВВ, про беатифікаційний процес Любомира Гузара. Місіонар, 2024. URL: <https://surl.li/hdlaa> (Дата звернення: 11.10.2024).
32. Марцелюк П. Синодові представили стан процесів беатифікації українських слуг Божих. УГКЦ, 2022. URL: <https://surl.lt/rjufdq> (Дата звернення: 11.10.2024).
33. Місевич С. В. «Джерела канонічного права», 2005. 21 с.
34. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ». Офіційний сайт [Electronic resource]. URL: <https://www.missionpc.org.ua/> (Дата звернення 24.04.2025).
35. Місія Постуляційний Центр беатифікації і канонізації святих УГКЦ. Мученики - джерело свободи Церкви. Збірка статей конференції справ беатифікації і канонізації святих у Католицькій Церкві, 2013-2015 рр. Львів: Артклас 2015.
36. Мудрий С. Християнське мучеництво - свідчення Церкви ХХ століття. Богослов'я №63, 1999. С. 85-92.
37. Остащук І. Б. Християнське мучеництво ХХ-ХХІ століть: богословсько-антропологічний вимір. *Релігія та медицина*, 2019. С. 119-123. URL: <https://surl.li/mdcdgd> (Дата звернення 24.04.2025).
38. Остащук, І. Б. «Сучасне християнське мучеництво в парадигмі святості». *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 7: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія* №33, 2015. С. 75-82.
39. Павляк. О. Українська правовірна греко-католицька церква-спадкоємиця підпільної української греко-католицької церкви, чи сформована структура з метою її розколу. Науковий щорічник «Історія релігій в Україні». Інститут релігієзнавства—філія Львівського музею історії, № 22-2, Випуск 22, Книга II, 2012. С. 380-388. URL: <https://surl.lt/uvznti> (Дата звернення 14.05.2025).

40. Поліщук А. М. «Українська Греко-Католицька Церква: від підпілля до легалізації». Культурологічний альманах №3, 2022. С. 14-20.
41. Пронкевич О. «Правдива реляція про смерть і мучеництво святого Йосафата Кунцевича». *Український історичний огляд* №4, 2025. С. 227-236.
42. Розлущка Г. М. Суспільно-політичні та культурно-освітні передумови інституційного оформлення Греко-Католицької Церкви як виразника етнічної самоідентифікації українців на Закарпатті, *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 2018. Серія 5. Вип. 62. С. 157-161.
43. Сабат П. В. Історія формування культу мучеників в церкві, а зокрема в УГКЦ. The history of the cult of martyrs formation in the church and, 2021. Вип. 165. № 10. 6 с. URL: <https://surl.lu/rusdwj> (Дата звернення 14.05.2025).
44. Сабат П. Вшанування мучеників УГКЦ, проголошених блаженними Папою Іваном Павлом II в Україні 2001 року. Журнал з Еклезіології і Церковного права, Львів, 2015. №12. С. 114-131.
45. Савчук О. Значення святості в християнському подвигу святих князів Бориса та Гліба. Святий рівноапостольний Володимир - творець української держави. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції, присвяченої 1000-літтю упокоєння святого рівноапостольного великого князя Київського Володимира, Хрестителя Руси-України, мученицької кончини святих страсотерпців благовірних князів Бориса і Гліба та 900-ліття перенесення їх святих мощей. Київ, 2015. С. 15.
46. Стоцький Я. Методологія досліджень комплексної історії єпархій та монастирів УГКЦ на сучасному етапі. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль, 2014. Вип. 1. Ч. 3. С. 221-226. URL: <https://surl.lu/yknzjv> (Дата звернення 24.04.2025).
47. Українська Греко-Католицька Церква. Кардинал Марчелло Семераро: справа беатифікації митрополита Андрея Шептицького на фінальному етапі [Electronic resource]. URL: <https://ugcc.ua/data/kardynal-marchello-semeraro->

- sprava-beatyfikatsiy-mytopolyta-andreya-sheptytskogo-perebuvaе-na-finalnomu-etapi-7173/ (Дата звернення 24.04.2025).
48. Хведченя С., Кабанець Є. Деякі питання історії канонізації печерських святих. *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*, 2004. № 11. С. 121–136. URL: <http://history.org.ua/JournALL/sid/11/2/7.pdf> (Дата звернення 14.05.2025).
  49. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Фонд 179 (Кураторія львівського шкільного округу, м. Львів). Опис 2а. Справа 1656 (Свідectва успішності учнів початкових шкіл з прізвищами на букву «М», 1902–1939 рр., 127 арк.); Справа 1662 (Річні свідectва учнів державних початкових шкіл, 1921–1939 р., 164 арк.). URL: <https://surl.lu/xsztp> (Дата звернення: 11.10.2024).
  50. Чорненко А.В. Екуменізм в загальному праві Католицької Церкви. *Українське релігієзнавство* № 84, 2017. С. 73-88.
  51. Яременко В.-Сліпушко О. (упор.) Новий тлумачний словник української мови, Т1. Київ, 2006. С. 18.
  52. Dicastery for the Causes of Saints. Regulation of the Postulators [Electronic resource]. URL: <https://www.causesanti.va/it/documenti/regulation-of-the-postulators.html> (Дата звернення 24.04.2025).
  53. Francis. Maiorem hac dilectionem [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu\\_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio\\_20170711\\_maiorem-hac-dilectionem.html](https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio_20170711_maiorem-hac-dilectionem.html) (Дата звернення 24.04.2025).
  54. Holy See (Congregation for the Causes of Saints). Sanctorum Mater [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csaints\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csaints_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення 24.04.2025).
  55. Instruction «Sanctorum Mater» on Conducting Diocesan or Eparchial Inquiries in the Causes of Saints. Congregation for the Causes of Saints, 2007. URL:

- [http://www.vatican.va/roman\\_curia/congregations/csaints/documents/rc\\_con\\_csai  
nts\\_doc\\_20070517\\_sanctorum-mater\\_en.html](http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/csaints/documents/rc_con_csai<br/>nts_doc_20070517_sanctorum-mater_en.html) (Дата звернення: 11.10.2024).
56. John Paul II. *Divinus Perfectionis Magister* [Electronic resource]. URL: [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost\\_constitutions/documents/hf\\_jp-ii\\_apc\\_25011983\\_divinus-perfectionis-magister.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_25011983_divinus-perfectionis-magister.html) (Дата звернення 24.04.2025).
57. Michael Petrowycz. *The Addition of Slavic Saints to Seventeenth-Century Liturgical Calendars of the Kyivan Metropolitanate* [Electronic resource]. 17 p. URL: [https://www.academia.edu/4618030/The\\_Addition\\_of\\_Slavic\\_Saints\\_to\\_Seventeenth\\_Century\\_Liturgical\\_Calendars\\_of\\_the\\_Kyivan\\_Metropolitanat](https://www.academia.edu/4618030/The_Addition_of_Slavic_Saints_to_Seventeenth_Century_Liturgical_Calendars_of_the_Kyivan_Metropolitanat) (Дата звернення 24.04.2025).
58. *Motu Proprio «Maiorem hac dilectionem»*. Pope Francis, 2017. URL: [http://www.vatican.va/content/francesco/en/motu\\_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio\\_20170711\\_maiorem-hac-dilectionem.html](http://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio_20170711_maiorem-hac-dilectionem.html) (Дата звернення: 11.10.2024).
59. Vatican News. *Dicastery for the Causes of Saints: competence and role* [Electronic resource]. URL: <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2025-07/dicastery-for-the-causes-of-saints.html> (Дата звернення 24.04.2025).